

FUGIR PER SOBREVIVRE

L'ODISSEA DE LES RUTES MIGRATÒRIES DEL
MEDITERRANI DES DEL PUNT DE VISTA MEDIÀTIC

TREBALL DE RECERCA

Queralt Casademont Mir
Tutor: Miquel Castillo
2n de Batxillerat C
Institut Pere Alsius i Torrent
Banyoles, 5 d'octubre de 2020

(...) Per tot això pensa

que importa tenir

les mans ben obertes

i ajudar qui ve

fugint de la guerra

fugint del dolor

i de la pobresa.

Si tu fossis nat

a la seva terra

la tristesa d'ell

podria ser teva.

Joana Raspall, Podries

ABSTRACT

Versión en español:

Este trabajo de investigación trata sobre la crisis de los refugiados en el Mediterráneo y de cómo llegaban las noticias de este conflicto en Europa, de cómo los medios hacían llegar la tragedia que sucedía en el Mar Mediterráneo: la parte del trabajo aplicada consiste en el análisis comparativo y lingüístico de algunas noticias de prensa española (en este caso ABC y EL PAÍS) que marcaron la crisis migratoria. En este caso he elegido dos periódicos con ideologías distintas para poder determinar si esta diferencia ideológica se ve reflejada en sus noticias. Después de realizar el análisis de las noticias, se ha podido comprobar que en este caso la ideología no se ve reflejada en los artículos. Además, tiene el objetivo de divulgar la importancia de ayudar a todas estas personas refugiadas. Con este trabajo pretendo que se tome conciencia sobre la invisibilidad del conflicto de los refugiados, la cual dificulta su repercusión y su solución. Es necesario remarcar que todo este trabajo no habría sido posible sin la ayuda de mi tutor y de muchas otras personas que me han ayudado, cómo sería el ejemplo de los dos voluntarios de Proactiva Open Arms que me han proporcionado información que ha facilitado mi trabajo teórico.

English version:

This research project deals with the crisis of refugees in the Mediterranean and how the news of this conflict arrived in Europe, how the media shared the tragedy that was happening in the Mediterranean: the part of the work applied consists of the comparative and linguistic analysis of some news in the spanish press (in this case ABC and EL PAÍS) that were important about the migration crisis. In this case I've chosen two newspapers with different ideologies in order to determine whether this ideological difference is reflected in their news. After analyzing the news, it has been possible to verify that in this case the ideology isn't reflected in the articles. Furthermore, it aims to disseminate the importance of helping all these refugees. With this research project I pretend to raise awareness about the invisibility of this conflict, which hinders its impact and solutions. It is necessary to emphasize that all this work would not have been possible without the help of my tutor and many other people who have helped me, for example the two volunteers from Proactiva Open Arms who provided me information to write the theoretical part of this project.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ I PRESENTACIÓ	pàgs. 7-8
1. MARC TEÒRIC	pàgs. 9-35
1.1. Acrònims i abreviatures	pàg. 9
1.2. Introducció marc teòric (conceptes clau)	pàgs. 10-12
1.3. CONTEXTUALITZACIÓ	pàgs. 13-20
1.3.1. Mediterrània Oriental (Orient Mitjà)	pàgs. 14-17
1.3.2. Mediterrània Occidental (Àfrica Subsahariana)	pàgs. 17-20
1.4. PROACTIVA OPEN ARMS	pàgs. 21-29
1.4.1. Què és Proactiva Open Arms?	pàgs. 21-23
1.4.2. Missions (Origen, Lesbos, Mediterrani Central)	pàgs. 23-28
1.4.3. Altres organitzacions que realitzen aquesta tasca o semblant.	pàgs. 28-30
1.5. LA REACCIÓ D'EUROPA (cronologia dels fets)	pàgs. 30-35
1.5.1. Panorama de la premsa espanyola	pàgs. 34-35
2. MARC METODOLÒGIC	pàgs. 36-40
2.1. Procés d'elaboració de la recerca	pàgs. 36-37
2.1.1. Introducció a la tècnica d'anàlisi	pàg. 37
2.2. Objectius	pàgs. 38-39
2.3. Limitacions de la recerca	pàgs. 39-40
3. RESULTATS DE LA LECTURA CRÍTICA DE LES NOTÍCIES	pàgs. 41-55

3.1. Anàlisi de les notícies	pàgs. 41-55
3.2. Buidatge	pàg. 55
4. CONCLUSIONS	pàgs. 56-57
5. FONTS BIBLIOGRÀFIQUES	pàgs. 58-62

INTRODUCCIÓ I PRESENTACIÓ

Sóc la Queralta Casademont Mir, una alumna que actualment cursa segon de batxillerat humanístic a l'Institut Pere Alsius i Torrent de Banyoles i a continuació, podreu veure la memòria escrita del meu Treball de Recerca, tutoritzat per Miquel Castillo.

Aquest treball consisteix en l'anàlisi comparativa de notícies de premsa relacionades amb la crisi migratòria dels refugiats del Mediterrani. Per dur-lo a terme, he escollit quatre notícies que he trobat significatives de 2015 i 2016, els anys on aquest conflicte va tenir el "boom" mediàtic. És una anàlisi comparativa perquè d'aquestes quatre notícies que acabo d'explicar, n'he agafat dues versions, una del diari ABC i una altra d'EL PAÍS, dos mitjans d'ideologia oposada. D'aquesta manera, seré capaç d'identificar si hi havia diferències significatives en la forma que explicaven el conflicte un mitjà i l'altre. Partia de la hipòtesi que la forma de fer arribar les notícies d'un mitjà i de l'altre seria molt diferent, que hi hauria un clar posicionament ideològic. De totes maneres, com podreu llegir al buidatge i a les conclusions no ha estat del tot com m'ho havia figurat en un bon principi.

He escollit aquest tema arran del meu interès cap a l'ONG badalonina Proactiva Open Arms, per la que sento una gran admiració. A més, penso que és una gran oportunitat haver centrat aquest treball en aquest tema, ja que és molt actual i m'ha ajudat a comprendre i aprendre un munt de coses de la societat en què vivim i dels conflictes que simplement són ignorats.

El meu treball de recerca s'ha dut a terme durant els dos cursos de batxillerat, sobretot al primer curs i a l'estiu d'entremig. Pel que fa a la temàtica, es podria relacionar principalment amb l'assignatura d'història del món contemporani o, inclús amb ètica. Tot i això, penso que és molt important donar la importància que mereix a l'assignatura de llengua, ja que no només és imprescindible per redactar un bon treball de recerca, sinó també per, en el meu cas, saber fer una bona anàlisi lingüística de les notícies de premsa.

Tot i que hi ha hagut moments de tot amb aquest treball, voldria remarcar que he gaudit molt fent-lo perquè m'ha servit per aprendre en molts aspectes que desconeixia completament. Els problemes que se m'han presentat al llarg del procés

de creació del treball (apartat *difficultats i problemes*, del marc metodològic) els he aprofitat per buscar altres formes d'encarar-lo i enriquir-lo tant com fos possible.

Pel que fa a l'estructura del treball, està principalment dividit en dues parts:

En primer lloc apareix el marc teòric que té el principal objectiu d'oferir els coneixements que permetin al lector tenir una visió àmplia del context de la crisi migratòria del Mediterrani, fent especial menció a l'ONG Proactiva Open Arms, en la que m'he inspirat per elaborar aquest treball. He volgut donar molt d'èmfasi a la situació que viuen totes les persones refugiades en el marc teòric ja que volia almenys intentar, crear consciència d'aquest problema real en què es vulneren els drets humans i que està socialment invisibilitzat. Al segon bloc del marc teòric hi apareixen els conceptes més directament relacionats amb la part pràctica, bloc format per una cronologia de la reacció d'Europa en aquesta crisi i la situació de la premsa espanyola entre 2015 i 2016, període en el qual se situa la meua recerca, fent especial menció a ABC i EL PAÍS.

En segon lloc hi ha el bloc del marc metodològic i/o pràctic en el qual s'explica en què consisteix la recerca d'aquest treball, les tècniques que s'utilitzen, quin ha estat el procés d'elaboració, les dificultats i els problemes o mancances de la recerca i s'aprofundeix amb els objectius. L'anàlisi de les notícies no apareix al treball sinó que està situat als annexos, és per això que el marc pràctic també compta amb un apartat de buidatge de la informació aconseguida a partir de l'anàlisi comparativa.

Finalment, el treball compta d'unes conclusions, en les que es recopila i se sintetitza la informació del cos del treball, verificant o desmentint les hipòtesis inicials. En aquest apartat, un cop acabada la recerca, es dona una opinió personal del tema.

1. MARC TEÒRIC

1.1. ACRÒNIMS I ABREVIATURES

ONG	Organització No Governamental
ACNUR	Alt Comissionat de Nacions Unides pels Refugiats
EACNUR	Comitè espanyol d'ACNUR
OIM	Organització Internacional per les Migracions
CEAR	Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat
CCAR	Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat
ONU	Organització de les Nacions Unides
UE	Unió Europea
OXFAM	Oxford Committee for Famine Relief (...)
EASO	Oficina Europea de Suport a l'Asil
FRONTEX	Agència Europea de la Guàrdia de Fronteres i Costes
EI/ISIS	Estat Islàmic
ESL	Exèrcit Sirià Lliure
ENL	Exèrcit Nacional Libi
GAN	Govern d'Acord Nacional
TERMCAT	Terminologia de les migracions
MSF	Metges Sense Fronteres

1.2. INTRODUCCIÓ AL MARC TEÒRIC (conceptes clau)

La següent memòria escrita, més en concret el següent marc teòric té per objectiu oferir al lector una àmplia visió base de la crisi humanitària dels refugiats al Mediterrani. Adquirir aquests conceptes i fets que s'hi expliquen serà fonamental per comprendre el context de les notícies analitzades a la part aplicada d'aquest treball. Per poder acotar-lo una mica, ja que el tema escollit és molt extens, he decidit dividir-lo amb tres parts fonamentals que crec que poden ajudar a entendre fàcilment el significat d'aquest treball.

En primer lloc s'introdueixen conceptes claus que són fonamentals per a la comprensió de la temàtica d'aquesta investigació.

A la primera part, s'exposen els dos llocs dels quals provenen el major flux de refugiats que intenten arribar a Europa (Àfrica Subsahariana i Orient Mitjà) i s'expliquen breument els principals conflictes. L'objectiu principal d'aquesta primera part és comprendre les raons que duen a totes aquestes persones a exiliar-se, que solen ser conflictes armats o pobresa. A més, també es mencionen les tres rutes principals de migració irregular pel mar, entrant una mica en detall amb aquells que són els ports de sortida, com per exemple l'estat de Líbia.

En segon lloc s'explica el que és estrictament l'ONG Proactiva Open Arms. Es parla de com va sorgir la idea de fundar l'ONG i s'expliquen les principals característiques de la fundació: els voluntaris, la logística, el finançament... També es fa una explicació de les tres missions que es duen a terme des d'Open Arms i s'explica el perquè d'aquestes missions que ells creuen fonamentals. En aquesta segona part es mencionen altres ONGs que també tenen l'objectiu de salvar vides al mar igual que Open Arms. Per tancar aquesta part, es parla breument de què passa amb les persones que són rescatades per l'ONG i en quina situació es troben a l'arribar a la costa, ja que en aquest lloc "acaba" la tasca de Proactiva Open Arms. És per això que s'expliquen algunes organitzacions que s'encarreguen de la tasca d'inclusió social dels refugiats.

Per últim, s'exposa quina ha estat la reacció d'Europa envers aquesta crisi humanitària. A partir d'una cronologia de les accions o no-accions que s'han realitzat des de la UE per frenar o controlar aquest conflicte i dels successos més importants o

mediàtics d'aquesta crisi. En aquest apartat també s'exposa la normalització del conflicte a causa de mirar cap a una altra banda, que fa que es converteixi en un conflicte oblidat. Per donar per finalitzada la part teòrica, es fa una breu explicació del panorama de la premsa espanyola, sobretot durant els anys 2015/2016, període en el que se situa la recerca del treball.

Per fer una millor comprensió d'aquesta part teòrica, cal començar per entendre bé els següents conceptes clau:

“Refugiat”

Segons l'article núm. 1 del primer capítol de disposicions generals de la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats (28 de juliol 1951, Ginebra), un refugiat és aquella persona que: “Tenint un temor ben fundat de ser perseguit (per raons de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o opinió política) està fora del seu país, de la seva nacionalitat i està inhabilitat o, a causa d'aquesta por, no vol col·locar-se en la protecció d'aquest país”.

En condició de refugiats, s'estan vulnerant alguns dels articles que recull la Declaració Universal dels Drets Humans (10 de desembre 1948, París):

- Article 3: Tota persona té dret a la vida, a la llibertat i a la seva seguretat.
- Article 13: Tota persona té dret a circular lliurement i a triar la seva residència dins les fronteres de cada Estat. Tota persona té dret a sortir de qualsevol país, àdhuc el propi, i a retornar-hi.
- Article 15: Tota persona té dret a una nacionalitat. Ningú no serà privat arbitràriament de la seva nacionalitat, ni del dret de canviar de nacionalitat.

Segons enciclopèdia.cat i TERMCAT és el terme que s'utilitza per referir-se a una persona que tot i que pertany per ciutadania a un estat, ha hagut d'emigrar-ne a causa d'esdeveniments polítics, temors de persecució (per raons d'ètnia, religió, sexe, orientació sexual, nacionalitat, opinions polítiques, etc.) o conseqüències d'un conflicte armat (com la fam o la pobresa). Aquesta persona ha estat acollida en el territori d'un altre estat, tot i que sense gaudir dels mateixos drets autòctons.

“ONG” és un acrònim que es refereix a “Organització No Governamental”. Segons com les defineix ACNUR (Alt Comissionat de Nacions Unides per Refugiats), aquestes

organitzacions són independents i sense ànim de lucre i apareixen a partir de iniciatives civils i populars. Normalment estan vinculades a alguna mena de projecte cultural, de desenvolupament o altres que generen canvis estructurals en determinats espais, comunitats, regions o països.

Actualment és comú parlar de les Organitzacions No Governamentals (ONG) quan engloben temes i valors com la cooperació, la solidaritat, l'ajuda desinteressada i l'altruisme. Normalment també són associades a les feines de voluntariats en qualsevol sector o àrea d'intervenció. Encara que aquestes organitzacions no depenguin ni de l'estat ni de cap entitat pública o privada sempre ofereixen serveis d'utilitat pública, per satisfer les necessitats de membres de diferents comunitats o grups.

“Dret d’asil”

Segons l'article 14 de la Declaració Universal dels Drets Humans (1948): “En cas de persecució, tota persona té dret a cercar asil en altres països i a beneficiar-se'n. Aquest dret no podrà ser invocat contra una persecució veritablement originada per delictes comuns o per actes oposats als objectius i principis de les Nacions Unides.”

És el terme que utilitzem quan ens referim, segons TERMCAT, a la protecció que un estat ofereix a persones estrangeres de les quals la vida, la llibertat o els drets fonamentals estan en perill per l'actuació de les autoritats d'un altre estat (per motius d'ètnia, religió, gènere, orientació sexual, nacionalitat, opinions polítiques o pertinença a determinat grup social...), i que consisteix a no repatriar-lo.

1.3. CONTEXTUALITZACIÓ¹

Segons ACNUR, 65,3 milions de persones han hagut de fugir de casa seva des de 2015. Aquesta és la pitjor dada de refugiats des de la Segona Guerra Mundial i el nombre de refugiats actuals no para de créixer. Pel que fa al darrer any (2019), 63.311 persones van arriscar la seva vida intentant arribar a Europa.

Actualment, la majoria de refugiats del món provenen de dues regions que es concentren a la mediterrània. Una d'aquestes és l'**Orient Mitjà**, a la zona mediterrània oriental, on s'hi troben els majors conflictes a Síria, Iraq i al Iemen. L'altre gran flux prové de la zona mediterrània occidental, de l'**Àfrica Subsahariana**, que és una zona contínuament convulsa a causa dels múltiples conflictes de Sudan del Sud, la República Centreafricana, Nigèria, Burundi, la República Democràtica del Congo i Mali.

En aquests territoris esmentats anteriorment, és on actualment es concentren les 9 emergències humanitàries d'avui en dia.

Per altra banda, també existeixen refugiats de països de tot el món que es veuen obligats a fugir per motius ètnics, de religió, nacionalitat, opinions polítiques...

Al mapa que s'observa a continuació, extret de la web oficial d'Open Arms, estan assenyalades les 3 rutes irregulars que utilitzen aquells i aquelles que prenen la difícil decisió d'abandonar el seu país natal per buscar una vida més digna.

IMATGE 1: Mapa de les tres rutes principals de migració irregular.
Font: Web oficial Proactiva Open Arms

¹ **1.3.** extret de: pàgina oficial d'ACNUR, revista en línia VilaWeb i de La Vanguardia, El Periódico i EL PAÍS per exemplificar amb notícies reals la cronologia dels conflictes a l'Àfrica Subsahariana i a l'Orient Mitjà.

Segons dades de la OIM, l'any 2018 van arribar a Europa per via marítima 150.114 persones de les quals 148.121 van ser expulsades. Aquestes 3 rutes de migració irregular principals al Mediterrani de les que parla la OIM són les següents:

1. En primer lloc la **ruta Atlàntica**, utilitzada per les persones que intenten fugir des de l'Àfrica Oest: Mauritània, Mali, Senegal, Guinea, Guinea Bissau, Sierra Leone, Libèria, Costa d'Ivori, Nigèria...
Els diferents ports que s'utilitzen en aquesta ruta són Senegal, Mauritània i Marroc i pretenen arribar a Espanya per les Illes Canàries o bé per l'Estret de Gibraltar. Espanya té una política migratòria "oberta" amb devolucions en calent i acords bilaterals de devolució.
2. En segon lloc la **ruta Mediterrània** per la qual transiten persones que fugen tant d'Àfrica de l'Oest (països esmentats anteriorment) com de la Banya d'Àfrica o Àfrica de l'Est: Etiòpia, Kènia, Uganda, Sudan, Sudan del Sud, Eritrea...
En aquest cas, el port de sortida és Líbia i utilitzen el Mediterrani central per arribar a Itàlia o a Malta. La política migratòria d'aquests dos països és tancada.
3. Finalment, la 3a ruta és la **ruta del Mar Egeu**, utilitzada per persones provinents del Mitjà Orient (Síria, Iraq i Iemen) i d'Àsia. Aquestes persones emprenen el seu viatge des de Turquia i pretenen arribar a Grècia. Tot i això, la política migratòria de Grècia és tancada a causa d'un acord entre la UE i Turquia.

1.3.1. Mediterrània oriental (Orient Mitjà)

Per comprendre el conflicte d'Orient Mitjà, és imprescindible començar per parlar de la coneguda **Primavera Àrab**. Aquest moviment revolucionari es va iniciar a Tunísia (país al nord d'Àfrica fronterer amb Líbia i Algèria) a partir de que un jove de 26 anys tunisenc, Mohamed Bouazizi, es calés foc en una plaça pública com a mètode de protesta per a la mala situació que es vivia al país. Aquest fet va tenir lloc el 17 de setembre de 2010 i el jove va estar ingressat fins a morir uns dies més tard. D'aquesta immolació en va sorgir una revolta popular que va fer caure la dictadura de Zine el Abidine Ben Ali.

A partir d'aquest succés de denúncia en contra de l'atur i de les restriccions polítiques, es van desencadenar una sèrie de revoltes antigovernamentals a diversos països arabomusulmans durant l'any 2011 que van prendre el nom de "la Primavera Àrab". Són destacables els casos d'Egipte i Líbia en els que les protestes aconseguiren enderrocar el règim, amb la caiguda dels dos presidents al febrer i al març de 2011 respectivament. Tot i això, cal dir que aquest moviment antigovernamental no va triomfar a tot arreu i que en molts països va marcar l'inici de períodes d'inestabilitat com és el cas de Síria.

Abans d'esclatar la **guerra civil siriana**, Síria vivia en una dictadura política de caràcter comunista que havia pujat al poder democràticament amb Al-Assad: després de dues legislatures de set anys amb majoria absoluta va instaurar el règim totalitari. La Primavera Àrab s'expandia pel territori sirià i el govern va decidir castigar i torturar a un grup de joves que havien escrit a la paret de la seva escola "és el teu torn Doctor" que significava el desig del poble de derrocar al règim. Un d'ells, Mouawiya Syasneh, que tenia 14 anys aleshores, és conegut com "el nen que va començar la Guerra siriana". Després de poc més d'un mes de tortures van ser alliberats.

A partir d'aquí va començar la 1a fase del conflicte sirià: les protestes. El poble sirià es va començar a mobilitzar a partir de petites protestes pacífiques fins que les manifestacions van ser multitudinàries (15 de març) i les forces de seguretat van començar a actuar matant a diversos manifestants. Tot i això, el poble sirià no va defallir i van seguir sortint a demanar la pau, les protestes es van estendre per tot el país. A l'estiu de 2011 centenars de milers de sirians demanaven la dimissió d'Al-Assad, reformes polítiques i el fi de la brutalitat policial. Com va dir Yaron Friedman, professor de la Universitat de Haifa i expert en Síria, "Al principi del conflicte, molts van creure que Al-Assad duraria pocs mesos. Havien vist l'efecte dominó que s'estava produint, amb les caigudes de líders forts en els països àrabs." Però no va ser així.

En la 2a fase del conflicte, comença la Guerra Civil. Es van començar a formar grups opositors armats i molts militars van desertar de l'exèrcit sirià i es van unir als rebels, a l'Exèrcit Sirià Lliure (ESL). Síria estava submergida en una guerra civil i els bombardejos de les forces del govern van augmentar l'any 2012. Fins aquell moment, la majoria de gent pensava que el règim estava al caure, però Assad va aconseguir

ajuda d'aliats. Els primers van ser Iran i milícies xiïtes² del Pakistan, el Líban i Iraq que les van enviar a lluitar amb Al-Assad. L'ESL també va rebre ajuda d'armament per part d'Aràbia Saudita i Qatar, que el van reforçar. D'aquesta manera, es van infiltrar gihadistes partidaris de Al Qaeda³ i l'Estat Islàmic.

El cas és que al llarg dels anys, han entrat nombroses faccions en aquest conflicte. El punt clau per entendre aquest conflicte és el xiisme i el sunnisme.

Els xiïtes donen suport al govern d'Al-Assad (laics) i constitueixen la minoria de la població. Pel que fa als sunnites (la gran majoria) es podrien separar en dos grans grups. En primer lloc, el que se'n diu l'oposició, format per l'ESL (laic), per el Front Islàmic (islamista) i per altres grups. En segon lloc hi ha els islamistes radicals que estan constituïts per l'Al-Nusra (Al-Qaeda a Síria) i l'ISIS.

Com és evident, la Guerra Civil siriana és un conflicte bèl·lic molt més complicat del que sembla i no s'entrarà en detalls, ja que aquest no és l'objectiu d'aquest treball. Tot i això, cal apuntar que, en certa part, aquesta guerra és un gran joc creat per les principals potències mundials. Síria és un territori estratègic a escala mundial: els principals túnels de gas i petroli passen per territori siria però com que EEUU i Europa no en tenen el control, la ruta ha de vorejar la Península Aràbiga passant pel Canal de Sues. Síria seria la ruta més ràpida per arribar a Europa i a Amèrica però està aliada amb Rússia, principal enemic d'Estat Units.

Sigui o no sigui una guerra freda entre potències, cal ser conscients que hi ha unes víctimes en joc i que la crisi humanitària en la qual es troba Síria és real, necessita una solució. Segons les últimes dades d'ACNUR (2018), més de 5,6 milions de persones han fugit de Síria des de 2011. Les dades de 2015 proporcionades per El Periódico afirmen que més de 270.000 persones han perdut la vida en aquesta guerra i més de 11 milions de Sirians han hagut d'abandonar les seves llars. A més, la mitjana de l'esperança de vida de Síria ha disminuït, ja que al 2010 la mitjana era de 75,9 anys i al 2015 la mitjana era de 55,4 anys. En aquesta desastrosa situació s'hi suma que més

² **Xiïta**, m. i f. : Partidari del xiisme; branca minoritària de l'Islam formada pels seguidors i partidaris d'Alí, cosí i gendre de Muhàmmad. Iran, Iraq, Aràbia Saudita, Iemen, Jordània, Pakistan i Afganistan són alguns dels països amb més representació d'aquesta creença.

³ **Al Qaeda**: Organització terrorista, gihadista i paramilitar que pretén ser un moviment de resistència de l'estat islàmic arreu del món.

Cal parlar també de les elevades taxes de natalitat dels països africans que provoquen que els infants siguin les principals víctimes d'aquestes situacions de vida tan precàries.

Com s'ha esmentat anteriorment, la pobresa no és l'única causa de l'exili de molts africans. Els següents sis estats de l'Àfrica Subsahariana es troben en conflictes continus:

- **Sudan del Sud** és el país més jove del món, ja que la major part de la seva població no ha arribat encara als 18 anys. La independència de la República de Sudan (1956) va fer que els habitants de l'actual territori de Sudan del Sud, que eren pobles nílòtics principalment cristians o de religions naturals, es quedessin sota el control del sector nord sudanès. Després de dècades de guerra civil, Sudan del Sud va aconseguir independitzar-se del nord àrab (gener de 2011).

Tot i això, el període de pau va durar molt poc, ja que el desembre de 2013 va esclatar un nou conflicte entre el nou president (Salva Kiir) i el seu antic vicepresident (Riek Machar). Tot i haver lluitat junts per la independència del país, Kiir i Machar representaven els dos grans grups ètnics: la tribu dinka i la tribu nuer respectivament. En moltes zones del país, els diferents grups ètnics van començar a perseguir-se brutalment. Més de 6 anys de guerra van arrasar el país causant unes 400.000 morts. Entre els conflictes armats i la fam els dos grups ètnics ho van passar realment malament.

Actualment (16 març de 2020), Sudan del Sud finalment ha conformat un Govern d'unitat nacional, 18 mesos després de signar un tractat de pau en el qual Kiir i Machar van aparcar les seves diferències (setembre de 2018).

- **La República Centreafricana** és un país situat al centre d'Àfrica. Delimita amb Txad al nord, Sudan i Sudan del Sud a l'est, la República Democràtica del Congo i el Congo pel sud i Camerun per l'oest. La lluita entre els grups armats "Seleka" i "Anti-balaka" afecten 1 de cada 4 persones del país. Aquest conflicte que comporta moltes víctimes incita a la gent a fugir del seu país. A la República Centreafricana els menors sumen més del 60% de la població i molts nens són capturats com a "nens soldat" o inclús com a esclaus sexuals.

- **Nigèria** és el país més poblat d'Àfrica. Està envoltada per Benín a l'oest, Níger al nord i Txad i Camerun per l'est, Nigèria té entrada al mar pel sud.

La població civil del nord-est de Nigèria viu el “terror de Boko Haram” des de 2013, un grup sunnita⁴ i extremista (terrorista) islàmic que pretén establir un califat a Nigèria. Des de llavors, centenars de nens han estat segrestats pel grup insurgent fet que ha fet propagar considerablement l’horror. 2 milions de nigerians han hagut de fugir de casa seva per a sobreviure.

• **Burundi** és un país petit, amb una superfície inclús menor que la de Galícia. Està envoltat per Ruanda pel nord, el Congo per l’oest i Tanzània per l’est. Fa anys que està atrapat en una lluita política entre hutus i tutsis. Des de 2015 la violència ha obligat a gairebé mig milió d’habitants a fugir a altres països. Burundi viu immers en la violència indiscriminada contra víctimes innocents tot i que és un dels conflictes més oblidats de la nostra generació.

Desgraciadament, titulars com “El Gobierno de Burundi encuentra 6.032 cadáveres de la etnia hutu en seis fosas comunes” són encara habituals. La rivalitat entre els 2 grans grups ètnics (hutus i tutsis) és molt present. - 17 de febrer de 2020. “El Gobierno de Burundi encuentra 6.032 cadáveres de la etnia hutu en seis fosas comunes.” EL PAÍS.

• **La República Democràtica del Congo** és un estat africà envoltat per la República Centreafricana i Sudan del Sud al nord, Uganda, Ruanda, Burundi i Tanzània per l’est, Zàmbia i Angola pel sud i el Congo per l’oest.

El gran contrast entre la riquesa natural i la pobresa de la població és potser un dels conflictes més dolorosos. Des de la Guerra del Coltan o Segona Guerra del Congo (1998-2003), onades de violència han generat un clima atroç en el país. Aquesta guerra es va produir per la lluita per aconseguir el material utilitzat per a la fabricació de telèfons mòbils. Va ser la guerra més mortífera des de la II Guerra Mundial.

A la República Democràtica del Congo les dones s’han convertit en les principals víctimes que pateixen situacions realment desagradables: la majoria d’elles seran violades més d’una vegada al llarg de la seva vida.

• **Mali** és un país situat a l’oest d’Àfrica envoltat per Algèria, Níger, Burkina Faso, Costa d’Ivori, Guinea, Senegal i Mauritània. La inestabilitat política del país des dels anys

⁴ **sunnita:** m. f. Partidari de l’ortodòxia musulmana, que observa escrupolosament les normes de la sunna, en contraposició als xiïtes, als kharigites, etc. Constitueixen la majoria (90%) dels musulmans i són agrupats en quatre escoles jurídiques. Font: enciclopèdia.cat

90, ha donat lloc a atemptats i contínues ones de violència que cobren milers de vides i deixen a gairebé 200.000 persones fora de casa seva el dia d'avui.

Per donar per finalitzada aquesta part és imprescindible parlar de **Líbia**, que s'ha convertit en un territori sense lleis. Líbia és el port principal des del qual la gran majoria de persones que decideixen marxar fugen.

Pel que fa a la geografia, Líbia és un estat del nord d'Àfrica. Està envoltat pel Mar Mediterrani al nord, Egipte a l'est, Sudan al sud-est, Txad i Níger al sud, Algèria a l'oest i Tuníssia al nord-est. Té una extensió considerable, 1.676.198 km² amb la capital a Trípoli.

Durant gairebé una dècada, Líbia ha estat sota un conflicte armat. L'any 2011 es va produir un aixecament popular que va enderrocar el règim totalitari de Muamar Gadafi arran de la Primavera Àrab. És per això que des de llavors Líbia s'ha convertit en un territori sense lleis.

Per un costat hi ha el comandant Khalifa Haftar que dirigeix l'autoproclamat Exèrcit Nacional Libi (ENL), el qual controla gran part del país. Per l'altra banda hi ha varies milícies que lluiten entre elles, sota la bandera del Govern d'Acord Nacional (GAN), basat en la capital Trípoli i que compta amb l'aprovació de les Nacions Unides, però que no té molt poder fora de la capital.

A Líbia sobreviuen unes 700.000 persones estrangeres, moltes d'elles migrants i refugiades en situació irregular en busca d'un lloc segur per a viure. Però pateixen el risc de ser retornades als seus països d'origen. Segons ACNUR, al 2019 d'aquestes 700.000 persones, només 52.900 estaven registrades com refugiats i sol·licitants d'asil.

Per fer una bona comprensió d'aquest treball és molt important tenir una mica d'idea del punt que ve a continuació: l'ONG Proactiva Open Arms i el seu paper en aquest conflicte, ja que al ser una ONG espanyola apareixerà a les notícies que seran analitzades.

1.4. PROACTIVA OPEN ARMS

1.4.1. Què és Proactiva Open Arms? ⁵

IMATGE 3: Logotip distintiu de la ONG Proactiva Open Arms.

Proactiva Open Arms és una Organització No Governamental (ONG) sense ànim de lucre fundada a Badalona, Barcelona l'any 2015. Té la principal missió de protegir i salvar a totes aquelles persones que intenten arribar a Europa pel Mar Mediterrani fugint de conflictes bèl·lics, persecució o pobresa.

La idea d'Open Arms va sorgir a partir d'unes fotos d'uns nens ofegats a les platges. A partir d'aquí van veure que ells es dedicaven al salvament i socorrisme a les seves platges i es van preguntar per què allà s'estava morint la gent i ningú els ajudava. Open Arms es va fundar per a rescatar la gent a la deriva. Tal com diu el seu fundador Òscar Camps "quan algú s'està ofegant al mar només hi ha dues opcions: o es salva una vida, o es calla una mort." Open Arms defensa que per molts impediments que els hi plantegin des de tots costats, encara que hi hagi una sola vida en perill a la deriva, no deixaran morir ni a una persona més. A més com declarà Mar Sabé, encarregada de comunicació de l'ONG, tant de bo no haguessin d'existir organitzacions com la d'Open Arms, ja que això voldria dir que els governs estarien fent la feina que els hi pertoca. Com diu Òscar Camps al documental "To Kyma. Rescat al mar Egeu" - David Fontseca i Arantza Diez (Sense Ficció, TV3), Open Arms té el principal objectiu que les persones que es troben a la deriva, no s'ofeguin i arribin bé a terra. Com diu el nom de l'ONG, "Open Arms" és el primer contacte que els refugiats reben amb Europa, uns braços oberts que els rescaten. És a dir, el seu principal objectiu és salvar vides al mar, i no deixar que ningú més mori al Mediterrani.

Open Arms és membre de la *International Maritime Rescue Federation* i en són actualment els únics "full members" de tot l'Estat espanyol. Open Arms és una entitat associada al Departament d'Informació Pública de les Nacions Unides. A més, és "supporting entity" de *Human Rights at Sea*, una plataforma internacional i independent per a la preservació dels drets humans al mar.

⁵ 1.4.1. extret de: pàgina web oficial de Proactiva Open Arms

Pel que fa al **finançament** i a les **despeses**, Proactiva Open Arms és una ONG independent econòmicament, ja que es finança gràcies a petites aportacions privades. Del total dels ingressos, el 90% ve d'aquestes donacions privades de més de 51000 persones que han aportat petites quantitats. L'altre 10% pertany a ajudes d'organismes oficials o de l'administració local. Pel que fa a les despeses, els ingressos d'Open Arms es distribueixen de la següent manera: El 95,5% dels ingressos es destinen a l'acció directa per a les missions mediterrànies. Un 4% de les despeses es destinen a l'estructura i la comunicació. Finalment, el 0,5% restant es destina a la "Missió Origen".

IMATGE 4: Òscar Camps, el fundador d'Open Arms.
Nota: Presa en un reportatge per televisió. Font: Antena3

Òscar Camps Gausachs (Barcelona, 1963) és un socorrista i activista social que va fundar "Proactiva" l'any 1999, una empresa de serveis marítims, costaners, esportius, turístics i socioculturals amb la seu a Badalona.

L'any 2015 va fundar l'ONG Proactiva Open Arms amb la que, juntament amb un equip de professionals voluntaris, han rescatat més de 60.000 vides al mar d'immigrants i refugiats que intentaven arribar a Europa fugint dels conflictes i la pobresa per les zones mediterrànies orientals i occidentals.

Al llarg dels últims anys, Òscar Camps i amb ell Proactiva Open Arms ha estat guardonat amb una quarantena de premis fins a la data: Ciutadà Europeu del Parlament Europeu (2015), Premi Català de l'Any (2015), la Creu de Sant Jordi (2018), entre molts d'altres...

Els **voluntaris** i el personal són la part fonamental d'Open Arms i estan dividits en dos grups principals, tot i formar un sol equip que té per objectiu salvar vides al mar.

Gràcies a la participació de més de 250 voluntaris i voluntàries s'han salvat a més de 60.000 persones. Aquests voluntaris roten cada 15 dies pel fort impacte físic i

emocional que comporten les situacions que viuen. Per ser voluntari/a cal tenir un cert perfil:

IMATGE 5: Cinc socorristes de l'equip d'Open Arms.
Nota: presa en una de les missions a Lesbos.
Fotografia de Yannis Behrakis, Font: Ulule Open Arms

Per les missions a mar es necessiten voluntaris amb un perfil professional i una experiència demostrable com...

- Socorristes
- Patrons/es d'embarcacions de rescat
- Tècnics en emergències sanitàries
- Metges
- Infermers
- Cuiners i mariners professionals

En canvi, els voluntaris de les missions a terra poden prestar les seves funcions per fer diverses tasques com per exemple...

- Transport i suport logístic
- Participació en campanyes de comunicació i sensibilització
- Col·laboració en l'organització d'esdeveniments
- Fotografia i gravació de vídeo
- Col·laboració en la reparació i/o manteniment de diferents embarcacions (soldadors, mecànics, tècnics en reparació d'embarcacions de fibra...)

1.4.2. Missions

Proactiva Open Arms realitza 3 missions paral·lelament...

1. Missió Origen

D'ençà que Open Arms va començar a actuar salvant vides al Mediterrani han conegut les experiències d'aquells que van decidir emigrar per buscar una vida millor. Al saber de primera mà les experiències d'aquestes persones, han sigut conscients que cal molta feina de conscienciació des de l'origen.

"Si ho arribo a saber, mai hauria començat el viatge" és una frase que desgraciadament, han sentit moltes vegades l'equip d'Open Arms. La majoria de refugiats que emprenen el viatge per arribar a Europa pateixen molt durant aquest. Alguns han estat inclús anys per fer la travessia. Malauradament, les tortures, l'extorsió i les morts dels refugiats són massa freqüents. Els seus drets són completament vulnerats.

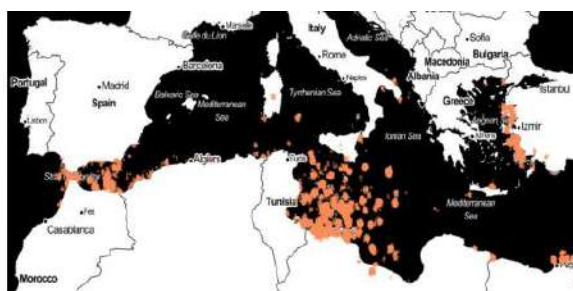
Ja que Open Arms no és capaç d'aturar guerres ni lluitar contra la fam i que emigrar és un dret universal, des de l'ONG es va decidir informar i formar des de l'origen perquè la decisió d'emigrar es prengui amb llibertat. Amb aquest treball de conscienciació Proactiva Open Arms pretén informar i formar a aquells que pretenen creuar el Mediterrani. Les principals accions que es duen a terme a partir d'aquesta missió són:

- Explicar les condicions reals de la travessia (migració irregular).
- Donar el poder de la informació a les comunitats d'origen per poder construir alternatives.

Emigrar a Europa no és una tasca fàcil a causa del tancament de fronteres i la quasi desaparició de rutes regulars. Desgraciadament, això ha afavorit a la consolidació de **màfies** en les diverses fases de la travessia. És per això que els emigrants passen a ser víctimes desprotegides d'aquestes màfies sense cap mena de protecció. Les màfies han monopolitzat les rutes i les famílies s'arruïnen del tot per poder travessar. El mateix president francès, François Hollande titllava de terroristes a aquests traficants de persones que les fiquen en "vaixells que saben perfectament que estan podrits i que es desfaran en alta mar". Cal que aquestes persones siguin conscients de tots els perills que comporta emigrar d'aquesta manera, ja que són molts. Les dades següents

extretes de la mateixa web d'Open Arms demostren que la migració no és tan fàcil com sembla:

- Una de cada 18 persones mor ofegada.
- Més de 33.293 persones han mort ofegades al Mediterrani des de 1993. Cal afegir també els milers d'emigrants que han mort al desert i que els cossos no s'han trobat mai. Segons les Nacions Unides, el nombre pot ser molt superior a les morts al mar.
- Més del 90% han patit agressions sexuals, físiques o psicològiques.
- Milers de persones acaben vivint en situacions irregulars i amb seqüeles físiques i psicològiques.

IMATGE 6: Mapa de morts al Mediterrani.

Extret de la Web oficial d'Open Arms.

Font: ACNUR, IOM i Joe Brewer

La proposta d'Open Arms davant d'aquesta situació és la següent: Pretenen desconstruir l'imaginari sobre la migració a Europa. És a dir, volen que les persones s'informin i reflexionin sobre les alternatives que tenen. A més, tenen l'objectiu de crear xarxes de col·laboració laborals amb el sector privat per poder inserir aquestes persones en el món laboral. Finalment, també creuen que és important donar els recursos necessaris per informar-se i per a la formació professional igual que la facilitació d'eines pedagògiques digitals.

Des de 2019 s'ha iniciat la missió #ORIGEN a Senegal i s'està duent una prova pilot d'aquesta missió que té previst acabar-se el 2021. Les activitats que s'estan realitzant en aquest Programa Origen a Senegal són les següents:

- Rehabilitació d'espais comunitaris amb accés a ordinadors.
- Realització de cursos bàsics per a la comunitat.
- Formació digital per a joves.

- Inserció laboral i aliances amb el sector privat.
- Capacitació dels joves per a ser referents comunitaris.
- Campanyes d'informació comunitària.

IMATGE 7: Classes de formació digital per als joves de la missió Origen. Font: Open Arms

A més, també s'estan duent a terme moltes campanyes de sensibilització sobre la migració a Espanya.

Abans de prosseguir amb les missions d'Open Arms a Lesbos (Grècia) i a la Mediterrània Central cal explicar **el viatge d'aquelles persones que decideixen emigrar** a Europa. El mapa que apareix a continuació pot ajudar molt a il·lustrar-ho:

IMATGE 8: Mapa de les arribades a les costes Europees durant l'any 2016.
Font: Open Arms

La principal via d'entrada dels més de 150.000 refugiats que van arribar a Europa durant els tres primers mesos de 2016 van ser les illes gregues (Lesbos entre elles). El març de 2016 es va firmar un acord entre la Unió Europea i Turquia que implicava la deportació directa dels refugiats que arribaven a les illes Egees cap a Turquia.

Aquest acord va fer que es disminuïssin les vies d'entrada a Europa per l'Egeu i es va intensificar l'ús de rutes més llargues i arriscades pel Mediterrani Central.

Les rutes pel Mediterrani Central comporten trajectes molt més extensos, perillosos i arriscats.

2. Missió Lesbos, Grècia

Open Arms va arribar a la costa grega el Setembre de 2015. Sense por però amb una responsabilitat: la de no deixar morir més gent al mar. En aquell moment tenien 15.000€ de la seva pròpia butxaca. Aquests diners van ser invertits a ajudar en diverses tasques de salvament durant un mes. A partir d'aquí, van començar a arribar les primeres donacions. Gràcies a aquestes, es va aconseguir que, de manera segura, unes 20 embarcacions trepitgessin terra cada dia. Cada una d'aquestes precàries embarcacions, portava unes 50 o 60 persones, entre elles inclosos nens i gent gran. En total arribaven un miler de persones cada dia durant un mes.

Des de llavors i fins a la firma de l'acord entre la Unió Europea i Turquia (Març 2016), Proactiva Open Arms ha aconseguit:

- Ajudar a 143.358 persones a arribar a la costa.
- Salvar a 10.273 persones a la deriva.
- Salvar a 9.067 persones atrapades en penya-segats.
- Salvar a 475 persones a l'aigua, amb un alt risc de morir ofegades.

A més l'equip de Proactiva Open Arms, liderat per Òscar Camps i Gerard Canals, ha cobert 17 quilòmetres de costa per terra i de mar, des de la platja de Skala Skamineas (Lesbos). D'aquesta manera s'ha ajudat al fet que els refugiats puguin arribar i desembarcar amb una major seguretat a la costa.

A l'aconseguir els objectius proposats, des d'Open Arms es va decidir ampliar la seva base fins al Mediterrani Central. Hi havia una gran falta d'acció per part dels mitjans oficials, però a més també tenien en compte la consolidació de les noves rutes de migració dels refugiats.

3. Mediterrani Central

Després de múltiples rescats a Lesbos (Grècia), al Juny de 2016, Open Arms va veure que era necessari fer una intervenció al mediterrani Central a causa del canvi de les rutes i al fet que les morts en el Mediterrani s'anaven multiplicant. Des de l'ONG, van veure que per seguir salvant vides, els hi era necessària una embarcació de major envergadura.

D'aquesta manera va arribar l'ASTRAL, un dels vaixells amb el qual es van salvar 15.000 vides en els primers 4 mesos d'operacions de rescat. Les múltiples operacions durant aquests 4 mesos, van provocar serioses avaries amb les quals es van veure obligats a reparar-lo.

El Desembre del 2016, Proactiva Open Arms va tornar a les aigües del Mediterrani, però aquesta vegada a bord de l'embarcació GOLFO AZZURRO, un vaixell pesquer que havia estat reconvertit i medicalitzat. Gràcies a aquesta nova adquisició, es van poder salvar 6.000 persones durant el primer semestre de 2017.

El Juliol de 2017, gràcies a les donacions es va aconseguir un nou vaixell, l'OPEN ARMS, amb una capacitat de fins a 400 persones. A més, seguien tenint a disposició l'embarcació GOLFO AZZURRO.

Com es pot observar al mapa adjunt a continuació, Proactiva Open Arms ha salvat a 27.942 persones en missions al Mediterrani, i 32.573 persones en missions a Lesbos. S'han salvat un total de 60.515 vides des del Setembre de 2015 fins al Gener de 2020. Open Arms segueix amb l'objectiu de no deixar a més gent morir a la deriva.

IMATGE 9: Mapa del nombre de persones que han estat rescatades per OpenArms., Font: Open Arms

1.4.3. Altres organitzacions que realitzen aquesta tasca o semblant.

Proactiva Open Arms no és l'única organització que du a terme aquesta tasca, altres organitzacions també treballen per a ajudar als refugiats a creuar el mar i a arribar a terra. Una d'elles és Metges sense Fronteres, una ONG francesa que defensa la idea que tothom té dret a assistència mèdica independentment de la seva nacionalitat. Una altra n'és Mediterranea, una organització italiana que treballa per salvar els refugiats de la deriva arran que algunes altres organitzacions italianes hagin estat acusades de criminals pel sol fet de salvar vides al mar. Una altra ONG és Sea-Watch, una organització que també té com a objectiu salvar vides al mar.

Tot i això, cal comprendre que el principal objectiu de l'ONG Proactiva Open Arms es dedica exclusivament a salvar a totes aquestes persones d'una mort quasi assegurada al mar, a part de la seva tasca en la missió #ORIGEN. Això significa que un cop aquestes persones són rescatades i arriben a la costa, passen directament a dependre d'altres organitzacions. En el cas d'Espanya, algunes d'elles són CEAR i Creu Roja:

- **CEAR** és un acrònim de Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiat. Un dels objectius que pretenen aconseguir des d'aquesta comissió és defensar el dret a l'asil, ja que des de 1979 treballen per a refugiats i migrants, que es troben en una situació de vulnerabilitat, perquè siguin reconeguts i respectats els seus drets. També treballen per a poder oferir centres d'acollida amb atenció psicològica i jurídica, a més també els ajuden en la seva integració social i laboral. Un dels altres objectius és donar a conèixer la situació de les persones refugiades a través d'informes i campanyes. A més també denuncien als tribunals quan es vulneren els drets dels refugiats.
- La **Creu Roja** és una de les entitats socials que gestiona el programa estatal d'acollida i integració per a població refugiada. Des de la Creu Roja han creat una fase d'acollida pels refugiats. Aquesta té una durada de 6 mesos, que permet que al llarg d'un any, es puguin donar places per atendre a un total de 272 persones refugiades. Aquest programa és finançat pel Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, i aquests s'ocupen de cobrir de forma integral les diverses necessitats que poden tenir les persones refugiades. Hi ha tres fases d'atenció (amb una durada total de 18 mesos): acollida, integració i autonomia. Cobreixen necessitats d'allotjament, manutenció, suport psicològic, atenció

sanitària, assessorament jurídic, atenció social, formació (sobretot pel que fa a la llengua i coneixement de l'entorn), inserció laboral, etc.

1.5. LA REACCIÓ D'EUROPA

Un altre tema molt important que cal entendre és la reacció d'Europa envers la situació. Els experts parlen no només d'una crisi migratòria sinó també d'una crisi política i de valors de la Unió Europea. És coneguda com “la crisi de refugiats a Europa”. Però, com han reaccionat els ciutadans europeus i els mitjans?

A continuació, es podrà entendre una mica millor aquesta crisi humanitària a partir d'una **cronologia dels fets** documentada a partir de VilaWeb (primer i principal diari electrònic i independent en català) i hemeroteques de diferents diaris.

Com és obvi, aquesta crisi humanitària té antecedents dels anys anteriors a 2015. Tot i això, cal acotar que, ja que a partir de 2015 la situació es va agreujar, és per aquest mateix any que es començaran a mencionar les dates més importants d'aquesta crisi dels refugiats.

El 19 d'abril de 2015 va tenir lloc el naufragi de 700 persones en aigües líbies, a prop de l'illa de Lampedusa. Un dels pitjors naufragis de les últimes dècades, només se'n van poder salvar a 28 i es van recuperar només 24 cadàvers. A mitjans d'abril la premsa ja havia començat a alertar de la migració massiva de persones que arribaven des de Turquia a les illes gregues, on no hi havia una infraestructura adequada per acollir-los. A partir d'aquest accident, alguns mitjans van començar a demanar actuació de la població civil i de la Unió Europea amb titulars com: “Reaccionaremos alguna vez? 700 inmigrantes desaparecidos tras hundirse su barco en aguas libias”, (extret de EL PAÍS Internacional, Pablo Ordaz 19 d'abril 2015).

IMATGE 10: Mapa que situa el naufragi del 19 d'abril de 2015. Font: EL PAÍS

Veient que el flux d'immigrants que intentaven arribar a Europa creixia per moments, Itàlia, França i Espanya que en aquell moment eren els països més afectats van reclamar a la Unió Europea accions immediates. “Brussel·les critica la falta de suport del nord i prepara una reunió d’urgència.”, extret de la Vanguardia, dilluns 20 d’abril de 2015. François Hollande, president francès que exercia aleshores, va demanar una acció comuna a la UE més contundent (“més vaixells, més vols de vigilància i una lluita més intensa contra el tràfic”). Es va afegir a la crida de reacció a Europa que havia fet anteriorment Matteo Renzi, primer ministre italià. També el Govern espanyol es va sumar a aquesta crida d’implicació per part d’Europa. El president Mariano Rajoy afirmà que Europa havia de donar una resposta, que les paraules ja no valien i que calia actuar. Des de Malta, la crítica a Europa va ser més contundent: “S’està gestant una tragèdia al Mediterrani, i si la UE i el món continua tancant els ulls en el futur seran jutjats amb la màxima duresa, com se’ls va jutjar en el passat quan no van fer res davant els genocides” - Joseph Muscat, primer ministre maltès.

No va ser fins el 3 de setembre de 2015 que el món va prendre consciència del veritable problema a partir d’un cop de realitat. La Vanguardia va començar a alertar d’una nova arribada massiva a Atenes de refugiats provinents de Turquia. Aquest flux de migració massiva comportà almenys 11 ofegats per dia, com va ser el cas de l’Aylan. Un dia abans, 2 de setembre, havia mort Aylan Kurdi, un nen kurd de tres anys. El van trobar a una platja de Bodrum, ciutat turca. S’havia ofegat al mar, igual que la seva mare i el seu germà gran, fugint de la guerra siriana.

Com es pot veure a continuació, la imatge del cos inert d’Aylan (sense ni tan sols armilla salva-vides) sobre la sorra turca va creuar el món, convertint-se en una icona d’aquesta crisi dels refugiats. Aquesta imatge colpidora va obrir el debat del cost d’aquesta crisi i del tancament de fronteres.

IMATGE 11: Fotografia del cadàver d'Aylan Kurdi a la costa de Bodrum. Fotografia de Nilüfer Demir, 2 de setembre de 2015. Font: La Vanguardia

IMATGE 12: Portades de premsa internacional amb les fotografies d'Aylan. Font: EL MUNDO a través de Twitter.

El 9 de setembre de 2015, veient que alguns països estaven desbordats pel gran flux de refugiats que arribaven, la UE va acordar el repartiment de 160.000 refugiats entre els seus estats membres, ja que com va afirmar Juncker (President de la Comissió Europea), tots els països tenien la obligació d'acceptar un cert nombre de refugiats. Tres setmanes després Europa aprovava aquesta mesura amb només quatre països en contra: Hongria, República Txeca, Eslovàquia i Romania.

El 7 de març de 2016 Macedònia tancava la seva frontera amb Grècia. A partir d'aquell moment cap immigrant va poder abandonar Grècia per aquesta via. Al fer-ho oficial dos dies més tard, altres països (Eslovàquia i Hongria) van tancar les seves fronteres. Això va fer que la ruta dels Balcans es quedés bloquejada, quedant-se 15000 persones atrapades al camp d'Idomeni.

Un dels dies que va marcar un moment clau d'aquesta crisi europea envers els refugiats va ser el 18 de març de 2016, quan la UE va tancar un acord amb Turquia que decidia el futur dels refugiats: es retornaran a Turquia totes aquelles persones que hagin arribat a Grècia des de les seves costes. La UE va assegurar que era una mesura per regular el flux migratori però aquest acord és conegut també com "la llei del silenci" per a molta gent.

Evidentment, el flux migratori no va disminuir i tres naufragis al Mediterrani en una setmana (26-29 de maig de 2016) al mar van fer-ho evident. L'ONU va denunciar que la situació estava cada vegada menys sota control i va demanar reaccionar a Europa.

Tothom creia que les desoladores xifres de 2015 no serien superades però el 2016 va acabar amb unes xifres molt pitjors. Més de 5.000 persones van morir aquell any intentant creuar el Mediterrani, 14 persones cada dia de mitjana. Va ser una prova més que la situació no només no millorava sinó que empitjorava. Un dels titulars d'aquesta desgraciada notícia va ser: "Crece el drama de las pateras abarrotadas, 'Mare Mortum'" - el Periódico, 28 de desembre de 2016.

Pel que fa a la població civil, Barcelona va reaccionar amb la manifestació més multitudinària per els refugiats sota el lema "volem acollir" el dia 18 de febrer de 2017. Més de 300.000 persones van sortir al carrer amb la campanya "casa nostra, casa vostra". Cal dir també que no va tenir ressò de quasi cap mitjà internacional.

El 10 d'agost de 2017, el portaveu de la marina de Líbia va avisar que cap embarcació estaria autoritzada a entrar en aigües líbies si no hi havia un permís previ. Open Arms va ser alertada de la posada en pràctica d'aquesta mesura quan van obrir foc a l'aire quan es trobaven en el seu territori. Van ser advertits que la pròxima vegada els trets els apuntarien a ells.

IMATGE 13: Fotografia de la manifestació de Barcelona a favor dels refugiats.
Font: Wikipedia

A més, és important parlar de la normalització que ha tingut aquest conflicte. És un fet que durant el 2015 es va viure un "boom" informatiu sobre els moviments dels refugiats i els tancaments de fronteres, com diu Andrea López a El Periódico (novembre de 2019) però que ara està silenciada, fet que fa que la gent pugui mirar cap a una altra banda.

1.5.1. Panorama de la premsa espanyola

Per entrar al marc pràctic adequadament, cal tenir una base de coneixement de la premsa espanyola a voltants de 2015, ja que aquest és el període en el que es centra la recerca d'aquest treball. La següent informació està molt centrada en els dos mitjans escollits, en aquest cas l'ABC i EL PAÍS.

Segons les dades de la Classificació Mundial de la Llibertat de Premsa, que al 2015 elaborava Reporters sense Fronteres (RSF), Espanya se situava en la trenta-tresena posició internacional pel que feia a la llibertat de premsa. De totes maneres, la premsa espanyola es trobava amb dificultats respecte a la falta de transparència en la inversió de publicitat institucional.

Cal també tenir en compte quina era la situació de la premsa espanyola escrita l'any 2015. Segons l'Oficina de Justificació de la Difusió i l'Estudi General de Mitjans aquell any les vendes de diaris impresos van caure en picat, fet que va afectar notablement als quioscs, a les subscripcions... Internet guanyava uns 2,5 milions d'usuaris al dia i els mitjans escrits no hi podien competir. És per aquest motiu que diaris com EL PAÍS (número u a Espanya), van apostar per convertir-lo en un diari digital, de més fàcil accés per a les noves generacions i per els nous temps que venien. Tot i així, Antonio Caño, director del mitjà, va assegurar que se seguiria publicant una edició impresa tan de temps com fos possible.

A continuació, es pot observar una fitxa tècnica d'elaboració pròpia que recull la informació clau que pot ser d'ajuda tenir a l'hora de llegir aquesta recerca, que pot situar al lector i comprendre el perquè de la tria d'aquests dos diaris en concret. Aquesta taula és fonamental per adquirir una visió general de la procedència de les notícies que seran analitzades a continuació.

Nom del mitjà:	ABC	EL PAÍS
Lloc d'edició o emissió:	Madrid, Sevilla i Córdoba.	Madrid, Andalusia, Catalunya, Euskadi i País Valencià.

Periodicitat:	Diàriament.	Diàriament.
Llengua:	Castellana.	Castellana.
Data d'aparició:	1903.	4 de maig de 1976.
Orientació política:	Conservador i monàrquic.	Progressista, socialdemòcrata. Molt proper als postulats del PSOE tot i que en els darrers 10-12 anys ha girat més cap al centre.
Empresa propietària:	Propietat del Grup Vocento.	Propietat del Grup Prisa.
Forma de finançament:	Els majors accionistes són els germans Ybarra (Mezouna S.A).	El principal accionista del grup és un fons d'Inversió (Liberty Acquisition Holdings).
Difusió:	Cada dia es venen uns 64.282 diaris en paper.	Cada dia es venen uns 91.727 diaris en paper.
Audiència:	El diari ABC té una mitjana d'uns 460.000 lectors diaris.	37.923 subscriptors en paper. 64.200 subscriptors digitals. El diari EL PAÍS és el més llegit de tota Espanya, amb un total de 1.013.000 lectors.

Un cop adquirits els coneixements que ens ha proporcionat aquest marc teòric, podem entrar en el que és la metodologia i la part pràctica d'aquesta recerca, que s'exposa a continuació.

2. MARC METODOLÒGIC

El meu treball de recerca és una investigació de tipus periodístic-lingüístic que consisteix en l'anàlisi comparativa de notícies, on es compara, a través de dos diaris de diferent ideologia, com arribaven els fets a través del punt de vista mediàtic. Cal entendre, que una notícia, a diferència d'un article d'opinió, d'una crítica, d'una carta al director..., és un gènere periodístic informatiu. De manera que, és un text amb un únic propòsit que és informar de forma objectiva d'algun fet actual d'interès públic. És molt important que les notícies siguin breus, entenedores i sobretot, impersonals.

Com s'ha esmentat anteriorment, hi entra en joc el fonament ideològic (dretes o esquerres) de la premsa espanyola i d'aquesta manera, es pot fer una comparació a petita escala de la reacció dels diferents mitjans, de com feien arribar les notícies i del diferent vocabulari que utilitzaven. També cal tenir en compte, que serà una anàlisi de notícies, en les que normalment no hi ha lloc per a la subjectivitat, per tant és possible que les diferències entre un mitjà i l'altre no siguin massa significatives.

2.1. PROCÉS D'ELABORACIÓ DE LA RECERCA

El procés d'elaboració d'aquesta investigació es desenvolupa en diverses fases:

1. Escollir a consciència els dos diaris sobre els quals es treballarà: he escollit l'ABC i EL PAÍS perquè penso que són dos dels diaris més importants a escala nacional, de manera que són els que tenen més audiència/lectors a Espanya. A més, també els he escollit perquè eren els diaris que permeten un accés més senzill a la seva hemeroteca, de manera que trobar les notícies sobre les que volia treballar no ha estat una tasca tan difícil com ho hagués estat treballant amb altres mitjans.
2. Triar les notícies que es volen analitzar: en el meu cas, he decidit escollir quatre fets de la crisi dels refugiats que m'interessen i que penso que van ser significants i de cada un d'aquests he agafat la versió d'EL PAÍS i la versió de l'ABC. Les notícies que he triat oscil·len entre 2015 i 2016, moment clau mediàticament d'aquesta crisi i, al mateix temps, moment en el que va aparèixer l'ONG Proactiva Open Arms.

3. Realitzar l'anàlisi de les notícies escollides: a continuació explico com ho faré jo en un apartat introductori a aquesta tècnica.

2.1.1. Introducció a la tècnica d'anàlisi de notícies

Aquest apartat ajuda a entendre com és el procés que cal seguir per analitzar i comentar notícies de premsa. Com he explicat anteriorment, el treball de camp consisteix a analitzar-les i, per fer-ho, hi ha diferents maneres.

Parteixo de la base, ja que són totes notícies de premsa, que seran tots textos escrits (segons el canal de comunicació), informatius (segons l'objectiu comunicatiu), periodístics (segons el tema) i finalment expositius (segons la seva tipologia).

A partir d'aquí, el mètode que jo he escollit i que seguiré a l'hora de dur a terme l'anàlisi és el següent (extret d'activitat d'anàlisi de la Facultat de Comunicació de la Universitat de Barcelona):

En primer lloc, és imprescindible fer-ne una primera lectura, que permet agafar la idea general. Seguidament, fer-ne una segona que serveix per marcar les principals idees de la notícia i prendre consciència de les diferents parts que aquesta presenta.

Un cop seguits aquests passos, cal començar a fer un esbós del que serà el comentari, començant per descriure el text, explicant les seves característiques principals (autor, data i lloc de publicació...). Seguidament ve la part d'anàlisi i interpretació en el que es resumeixen les principals idees de la notícia i es relacionen amb coneixements propis del tema i/o del context. En aquesta part d'anàlisi és molt important. Per últim, és molt important tancar el comentari amb una conclusió, en la que es pot afegir una valoració personal.

Les notícies que constitueixen **la mostra** de la meua recerca són les següents:

- *Doce sirios, cinco de ellos niños, se ahogan en la costa de Turquía*. ABC, 3 de setembre de 2015, pàgina 29. Extret hemeroteca digital.
- *El drama migratorio sacude a Europa*. EL PAÍS, 3 de setembre de 2015. Extret hemeroteca digital.
- *Desaparecen más de 200 inmigrantes en otro naufragio en el Mediterráneo*. ABC, 6 d'agost de 2015, pàgina 22. Extret hemeroteca digital.

- *Al menos 25 inmigrantes mueren en un naufragio cerca de Libia.* EL PAÍS, 5 d'agost de 2015. Extret hemeroteca digital.
- *Socorristas españoles y pescadores logran salvar a 242 náufragos.* ABC, 30 d'octubre de 2015, pàgina 35. Extret hemeroteca digital.
- *Al menos 40 desaparecidos en un naufragio ante la isla griega de Lesbos.* EL PAÍS, 29 d'octubre de 2015. Extret hemeroteca digital.
- *El invierno de los refugiados.* ABC, 31 de gener de 2016, pàgina 40. Extret hemeroteca digital.
- *Crece el paso de refugiados ante la llegada del invierno.* EL PAÍS, 19 d'octubre de 2015. Extret hemeroteca digital.

Com es pot observar s'ha intentat que les parelles de notícies fossin del mateix dia i sobretot que expliquessin el mateix fet. En alguns casos sí que tenen la mateixa data de publicació i expliquen exactament el mateix fet, i en alguns altres casos són casos semblants, com per exemple els dos últims articles que parlen sobre l'hivern dels refugiats. També hi ha casos de notícies publicades en diferents dies però que expliquen el mateix conflicte tot i que depèn del diari s'aprofunditza més en uns fets o en uns altres de l'esdeveniment que s'explica.

2.2. OBJECTIUS

Quan vaig decidir dedicar el meu treball de recerca d'alguna manera a l'ONG Open Arms va ser perquè admirava molt la seva tasca i creia que ells treballaven per millorar un conflicte socialment oblidat i invisibilitat. És per això que, inclús abans de saber quina seria la meva part pràctica, tenia molt clar quin era el meu objectiu: oferir als lectors del meu treball els coneixements que els permetessin ser crítics amb una societat que està mirant cap a un altre costat en aquesta crisi humanitària.

Un cop escollida el tipus de metodologia que utilitzaria per la part aplicada, el meu objectiu principal es va convertir en investigar quina era la forma en la que els mitjans espanyols explicaven la crisi migratòria del Mediterrani, quina era la visió del conflicte que arribava als lectors.

A continuació, es pot veure un petit llistat amb les categories sobre les que més m'interessaven treballar:

- Tracte dels mitjans envers les persones refugiades: tractades com a éssers humans o com a xifres?
- Ús del terme “refugiat” o del terme “migrant”?
- Les notícies relacionen el conflicte amb la necessària actuació d'Europa o ho expliquen com un conflicte aïllat?
- Voluntat de canviar la situació o conformisme i normalització del conflicte?

2.3. LIMITACIONS DE LA RECERCA

Com és obvi, dur a terme aquest treball no ha estat una tasca senzilla, per molts motius diferents, entre ells que mai havia elaborat un treball tan extens i/o tan “important” com aquest. Tot i això, aquesta penso que és una de les dificultats amb la que ens hem trobat tots els estudiants als que els tocava realitzar el treball de recerca.

Dit això, penso que serà més entenedor si exposo els problemes amb els que m'he trobat per ordre, és a dir, explicant el llarg procés que m'ha acabat portant en aquest punt del meu treball de recerca:

En primer lloc, vaig trobar-me amb un problema inicial que em va fer canviar completament el tema: la meua idea en un primer moment era dedicar el meu treball a la labor de la Maternitat d'Elna. El canvi de tema va estar bàsicament basat en la falta de testimonis que necessitava per dur a terme una recerca amb fonaments, sòlida. A partir d'aquí, vaig estar un període indecisa intentant enfocar de nou el meu treball i, finalment se'm va acudir dedicar-lo a l'ONG Proactiva Open Arms, ja que admirava molt la seva feina i tenia ganes d'aprendre quins eren exactament els conflictes que obligaven a totes aquelles persones a deixar-ho tot enrere arriscant la seva vida.

La meua idea era poder entrevistar a vuit voluntaris de l'ONG perquè m'expliquessin les seves experiències focalitzant-les molt en la part emocional. Cal dir que perquè les entrevistes tiressin endavant va ser necessari decidir que finalment es farien per videoconferència, de manera que ja perdrien una gran part, com és el contacte personal. De totes maneres, vaig decidir tirar-les endavant i a mitjans de juliol, quan ja estàvem pactant dates per fer cada entrevista, l'Ángeles, el meu contacte dins Open Arms em va comunicar que finalment només em podrien oferir a dos voluntaris. Va ser aquí on em vaig trobar amb la major problema del treball de recerca, ja que faltava

relativament poc per l'entrega del treball i no sabia trobar una nova part pràctica ja que la que tenia fins aleshores ja no era sòlida ni vàlida.

En aquell moment, vaig escriure al meu tutor, en Miquel Castillo i li vaig explicar el cas en el que em trobava i ell em va ajudar a avançar proposant-me noves possibles parts pràctiques per el meu treball. Una de les que em va motivar més, va ser precisament l'anàlisi de notícies relacionades amb el context d'Open Arms, d'aquesta forma no havia de refer sencer el marc teòric. La principal dificultat que vaig tenir va ser explicar la nova metodologia que utilitzaria perquè jo mateixa no sabia ni per on començar un tipus de recerca així. Vaig estar uns dies bloquejada i finalment vaig decidir demanar ajuda a una amiga de la família, la Sònia Tubert, que és periodista, ja que vaig pensar que segurament ella sabia orientar-me, i gràcies a ella vaig aconseguir analitzar les notícies i acabar el meu treball de recerca.

3. RESULTATS DE LA LECTURA CRÍTICA DE LES NOTÍCIES

3.1. ANÀLISI DE LES NOTÍCIES

3.1.1. NOTÍCIA 1

Sacseig a Europa: Aparició del cadàver d'Aylan Kurdi a la costa de Bodrum.

- Versió ABC

“Doce sirios, cinco de ellos niños, se ahogan en la costa de Turquía” per ABC

És un article publicat al diari ABC en la seva versió impresa del dijous 3 de setembre de 2015 (pàgina 29). No surt publicat l'autor, únicament apareix la referència de “ABC Madrid” i la notícia està classificada com a “Internacional”.

Com es llegeix al primer paràgraf, part que s'anomena “entradeta”, a la notícia s'exposa la mort de dotze refugiats, cossos dels quals van ser trobats a la platja de Bodrum (costa turca) a conseqüència d'un naufragi. Cinc d'ells eren nens i juntament amb les seves famílies, viatjaven des de Bodrum en dues embarcacions rumb a l'illa grega de Kos. D'aquest naufragi, van poder ser salvades quinze víctimes, tot i que tres nàufrags segueixen en paratge desconegut, com van anunciar en un comunicat els guardacostes turcs.

A la foto que encapçala aquesta notícia, hi apareix un agent turc duent en braços el cos d'una de les víctimes d'aquest naufragi, un nen petit que va morir ofegat. Aquest nen, com sabem gràcies als coneixements adquirits durant l'elaboració del marc teòric, era Aylan Kurdi, un nen kurd de tres anys que s'havia ofegat al mar igual que la seva mare i el seu germà gran. Les fotografies d'Aylan Kurdi van crear una gran repercussió a les xarxes socials, entre elles la fotografia que encapçala aquesta notícia, i la del cos del nen estirat a la platja sense ni tan sols una armilla salva-vides.

La notícia també parla de les mesures que va prendre Grècia perquè com ja sabem, aquest país va rebre més de 23.000 persones que intentaven arribar a Europa només en aquella setmana. Algunes de les mesures que es van aplicar per poder gestionar la crisi migratòria van ser les següents: millorar les

infraestructures d'acollida, accelerar la identificació de refugiats i assegurar el seu trasllat des de les illes gregues fins a la península. Seguidament la notícia exposa dades sobre aquesta crisi de refugiats, com per exemple que, des d'inicis de l'any 2015 fins al Setembre d'aquell mateix any, a Grècia van arribar-hi unes 160.000 persones refugiades.

ABC acaba la notícia citant a un refugiat sirianà que defensa que són humans, igual que nosaltres.

Pel que fa al tractament de la informació per part del diari, és evident que ABC, en aquest cas, ha posat en primer pla les víctimes d'aquesta tragèdia expressant en negreta "*Drama en el Mediterráneo. La tragedia de la inmigración en Europa*" i anunciant en primer lloc la mort dels dotze sirians al titular.

La notícia no és molt extensa però tampoc presenta buits informatius, es relacionen els fets amb el context de la crisi del moment. De totes maneres, és cert que en cap moment parla de quina ha estat la reacció des d'Espanya, com si fos un problema aïllat del nostre país, igual que no es posiciona i opta per una neutralitat informativa. A més, també podem observar un punt de naturalització en l'explicació de les situacions humanitàries representades.

Finalment, m'agradaria acabar donant èmfasi a una dada que ens dona la notícia que és que el trajecte que intentaven fer els 12 refugiats que van morir costava uns 900€ per persona. Eren famílies que fugien de la guerra i per culpa de la no-regularització de les rutes migratòries del Mediterrani cap a Europa, es veien obligats a pagar molts diners per viatges que ni tan sols els garantien la seva pròpia seguretat.

En conclusió, la mort d'aquests refugiats era un fet habitual i per això l'actuació activa d'Europa era imprescindible per poder millorar aquella situació. La foto del petit Aylan, tombat a la sorra va convertir la crisi dels refugiats en una realitat a ulls d'Europa i com diu l'ABC, molts usuaris de les xarxes van prendre'n consciència en aquell moment.

- Versió EL PAÍS

“El drama migratorio sacude a Europa” per EL PAÍS

És un article publicat al diari EL PAÍS en la seva versió digital, a l'hemeroteca web (<https://elpais.com/archivo/>). L'autora és Lucía Abellán que féu la crònica des de Brusel·les i publicà la notícia el 3 de setembre de 2015 a les 01:14h a l'apartat d'afers internacionals.

Com es llegeix al primer paràgraf, la notícia tracta del fet que es van trobar els cossos de dos nens petits a una platja turca. La seva mort va ser a conseqüència d'un naufragi que va fer que una desena d'adults i a algun nen més perdessin la vida. Aquest fet es va immortalitzar amb una foto, que es va escampar ràpidament per les xarxes socials i que va fer que els europeus prenguessin més consciència del drama migratori. La Unió Europea (UE) va anunciar que buscava mesures d'emergència davant d'una crisi que desbordava als seus dirigents.

A la foto que encapçala la notícia hi podem veure a un agent turc portant en braços el cos inert d'un nen petit. Aquest nen era Aylan Kurdi, una de les víctimes que havia mort ofegada a causa del naufragi en el viatge entre Turquia i Lesbos. Aquest nen de tan sols tres anys, viatjava amb el seu germà gran i la seva mare, que també van morir a causa de l'ofegament. Aquesta fotografia es va escampar ràpidament, igual que ho va fer la fotografia en què apareixia el cos del nen estirat sobre la sorra de la platja de Bodrum. Plasmant en aquestes fotografies es mostra la desesperació que porta a aquestes persones a sortir a la mar per fugir d'un país en guerra.

Aquest article es focalitza en expressar què han dit o opinat d'aquest tema algunes autoritats, com seria el cas del ministre espanyol d'assumptes exteriors José Manuel García-Margallo: “Ninguna persona decente, y más si es padre, puede dejar de sentirse conmovida ante esas imágenes. En lo que no podemos caer, es en la globalización de la indiferencia”. Un altre exemple d'autoritat seria Elena Valenciano, presidenta de la subcomissió de Drets Humans d'Eurocambra, que expressava: “Es la foto del fracaso de Europa, del mundo desarrollado. La imagen es la punta del iceberg y a medida que se

acerca el problema a Europa somos conscientes, pero en Turquía o Libia llevan años con esta situación”.

Grècia va rebre a més de 23000 persones aquella setmana, fet que va representar un augment d'un 50% respecte a la setmana anterior. D'aquestes 23.000 persones, 5.400 van ser rescatades al mar i 55 van ser-ne trobats els cadàvers. Com explica la notícia aquesta va ser una setmana tràgica, no només pel naufragi provocat per dues embarcacions a Bodrum sinó també per la mort de 71 refugiats, 4 dels quals nens, que van morir asfixiats en un camió abandonat a Àustria.

La notícia acaba informant sobre un camp improvisat que van organitzar alguns migrants a l'estació on es trobaven famílies senceres dormint a terra. D'aquests molts acabaven arribant Alemanya, un país que rep un gran flux de refugiats segons dades recopilades de les autoritats alemanyes.

Sobre el tractament de la informació per part de la periodista, en aquest cas Lucía Abellán, ella presenta la notícia posant en un clar primer pla el drama de la crisi dels refugiats i ho lliga amb la paraula “Europa” al mateix titular: *El drama migratorio sacude a Europa*. Podem deduir que és un titular amb un punt de denúncia cap a la societat europea, que no va quasi reaccionar a aquesta crisi migratòria fins que la foto del petit Aylan va arribar a arreu.

La notícia no presenta buits informatius però, sí que és cert que se centra molt en com va encaixar Europa aquell fet desastrós. Dedicar gran part de la notícia a citar algunes autoritats europees i espanyoles que van acceptar que calia una actuació immediata i van intentar crear consciència a la població. Tot i que la periodista escriu amb neutralitat informativa es pot intuir la intencionalitat del diari de crida d'acció als lectors utilitzant les cites de les autoritats europees.

En conclusió, la notícia pretén donar a conèixer com era d'evident que la dimensió d'aquell conflicte estava augmentant i que calia ampliar les respostes d'Europa perquè eren insuficients i garantir la implicació de tots i cada un dels estats europeus per millorar la situació.

3.1.2. NOTÍCIA 2:

Naufragi d'una embarcació de 700 persones a Líbia.

- Versió ABC

“Desaparecen más de 200 inmigrantes en otro naufragio en el Mediterráneo” per ABC

És un article publicat al diari ABC en la seva versió impresa del dijous 6 d'agost de 2015 (pàgina 22). L'autor és Ángel Gómez Fuentes, que va escriure l'article des de Roma i la notícia està classificada com a “Internacional”.

Com podem veure a la notícia, aquesta tracta sobre el naufragi d'un vaixell pesquer que transportava a uns 700 immigrants i refugiats, després d'haver recorregut 15 milles des de la costa de la ciutat de Zwara (Líbia). ACNUR, juntament amb les autoritats italianes, va informar que s'havien recuperat uns 25 cadàvers però que unes 200 persones seguien en situació desconeguda. Tal com va dir Paula Farias, component de Metges Sense Fronteres, es temien moltes més morts de les que coneixien: “El fondo del mar sabe el número de ahogados”.

A bord del vaixell de la marina irlandesa (Le Niamh), que navegava per la zona, hi viatjaven unes 390 persones rescatades, tot i que no se sabia si tots ells pertanyien a aquell naufragi o si eren nàufrags d'alguna altra missió de rescat. Algunes de les persones rescatades viatjaven des de Síria, Palestina i Bangladesh.

Cap a les dues de la matinada del dimecres 5 d'agost de 2015, es va produir una trucada d'emergència, però fins dotze hores més tard no va arribar cap equip de rescat allà on es trobaven els refugiats. El primer vaixell a arribar va ser el Le Niamh, que va ser testimoni de com bolcava l'embarcació.

Com citava Juan Matías, coordinador del projecte de Metges Sense Fronteres al Dignity One: “Lo que vimos al llegar a la zona era terrible: gente aferrada a los flotadores y luchando por su vida mientras veía cómo otros se ahogaban porque no sabían nadar y carecían de chaleco salvavidas”, “El hecho de que nos llamaran para rescatar al bote hundido y poco después nos enviaran a ayudar a otro, muestra la falta de recursos globales disponibles para las operaciones de

rescate”.

A la notícia expliquen que, segons diferents testimonis, l'embarcació en la qual viatjaven anava sobrecarregada de passatgers. Quan van arribar els vaixells de rescat, els ocupants de l'embarcació es van moure cap al costat d'on venien aquests, i això va provocar que bolqués. Aquest fet s'ha repetit en innumerables naufragis, com el que va fer que unes 800 persones morissin a mitjans d'abril de 2015 en aquella mateixa zona.

Aquest naufragi és una de les moltes tragèdies que succeeixen durant tot l'any al Canal de Sicília. En dies com el 5 d'agost de 2015, que va haver-hi múltiples trucades de rescat i nombroses embarcacions assistides, el centre de coordinació de Roma quedava desbordat, ja que rebia més avisos dels que podia atendre.

Gómez Fuentes dedica un epígraf de la postura cínica que Europa ha pres en aquesta crisi dels refugiats. Explica que segueixen sense aconseguir un acord sobre la distribució de refugiats als diferents països d'Europa. El periodista cita a Farias (de MSF) que denuncia la mancança de vies legals perquè es posin a la pràctica els drets humans dels refugiats, ja que aquesta declaració de drets, per aquestes persones, només ha estat aplicada a la teoria.

La notícia finalitza amb diverses dades de l'OIM que indiquen que més de 2.000 persones van morir des de l'inici de 2015 fins a l'agost d'aquell mateix any. Durant el 2014, van morir-ne unes 3.279 i van ser salvades 225.000 persones.

Pel que fa al tractament de la informació per part d'Ángel Gómez, es pot intuir una certa normalització/generalització de la situació social representada només llegint el titular: “(...) otro naufragio en el Mediterráneo”. Tot i això, el periodista és conscient de la gravetat de la situació, ja que utilitza el terme “tragedia migratoria”. És una notícia molt extensa, però amb molta claredat i una bona estructura en què s'exposen tots els fets objectivament, sense presentar buits informatius.

En conclusió, encara que sembli que Gómez doni la situació per normalitzada, també dedica un epígraf, cap al final de la notícia, sobre la postura “cínica” que Europa ha pres en aquesta crisi. En aquest apartat, parla del fals intent d'actuació de la Unió Europea que no és capaç de posar vies legals en les quals

els drets humans no siguin vulnerats.

- Versió EL PAÍS

“Al menos 25 inmigrantes mueren en un naufragio cerca de Libia” per EL PAÍS

És un article publicat al diari EL PAÍS en la seva versió digital, a l'hemeroteca web. L'autora és Maria Salas Oraá, que va publicar la notícia el dimecres 5 d'agost de 2015 a les 21:24h, des de Roma, a l'apartat d'immigració irregular.

Aquesta notícia anuncia la mort de 25 immigrants que intentaven arribar a la costa italiana. Segons els supervivents i l'ONG Metges Sense Fronteres, que també van participar en el rescat, viatjaven en una embarcació amb unes 600 persones, 400 de les quals van poder ser salvades. Van ser els mateixos refugiats que van avisar a la Guàrdia Costera de la regió de Catània (Sicília), i aquests segons van enviar el missatge a la Central Operativa de Roma. Gràcies a l'avís, va arribar una embarcació de Metges Sense Fronteres (MSF) i una altra embarcació de la Marina Irlandesa. Les persones refugiades que estaven esperant ajuda es van posar nervioses en veure arribar les dues naus, i com apunta la notícia, possiblement van provocar que l'embarcació bolqués i molts d'ells caiguessin a l'aigua. El personal de Metges Sense Fronteres va anunciar que després de quatre hores treballant en l'operació de rescat, no quedava res a l'aigua i l'embarcació s'havia enfonsat per complet. Les autoritats van anunciar que en les pròximes hores les persones rescatades serien traslladades a algun port, possiblement a la regió de Calabria, ja que els ports de Sicília estaven saturats.

La notícia presenta dades com que des del gener fins a l'agost de l'any 2015, segons OIM, més de 2.000 refugiats han perdut la vida mentre intentaven creuar el Mediterrani, xifra que supera en 400 a la de l'any anterior. La ruta migratòria més perillosa i en la que es concentra un major nombre de refugiats és el canal de Sicília, que connecta Lìbia i Itàlia.

La notícia conclou anunciant que a causa de l'empitjorament de la situació al nord d'Àfrica i la millora de les condicions meteorològiques, més persones s'arriscaven a intentar arribar a les costes europees. Des de l'inici de 2015 fins

a l'agost d'aquell mateix any, més de 188.000 persones van ser rescatades al Mediterrani, tot i que els experts consideraven que podia augmentar fins a unes 200.000 persones.

Salas Oraá fa un tractament de la informació posant en primer pla la tragèdia de la mort dels 25 immigrants que van perdre la vida per culpa del naufragi. Per altra banda, també intenta donar una visió positiva de la situació anunciant el salvament de 400 persones i que aquestes seran pròximament traslladades al sud d'Itàlia.

En conclusió, aquí hi podem llegir l'informe d'un nou naufragi al Mediterrani, la forma de redactar-ho d'Oraá pot donar a entendre que aquests tipus d'accidents ja no eren novetat i que ja s'havien normalitzat i redactats i tractats des de la distància. En conclusió, la notícia altra vegada no presenta buits informatius i tampoc presenta cap mena de posicionament crític.

3.1.3. NOTÍCIA 3

Naufragi a Lesbos i altres incidents en aquell període de temps a l'Egeu.

- Versió ABC

“Socorristas españoles y pescadores logran salvar a 242 náufragos” per ABC

És un article publicat al diari ABC en la seva versió impresa del divendres 30 d'octubre de 2015 (pàgina 35). No surt publicat l'autor, únicament hi apareix la referència de “ABC Lesbos” i la notícia està classificada com a “Internacional”.

La notícia comença presentant el panorama desolador del dia anterior de la publicació de la notícia al Mar Egeu: un altre naufragi de 300 persones per culpa de les rutes migratòries irregulars, del mal temps i de les precàries condicions en les que viatgen. El diari menciona l'ONG Proactiva Open Arms i explica la feina en la que, juntament amb pescadors i veïns de la zona, van aconseguir salvar a 242 persones. Tot i això, també s'informa de la mort de 8 persones i la desaparició d'unes seixanta. Podem relacionar les condicions en les que s'explica que rescataven l'ONG als refugiats, “los seis socorristas españoles llegaron al lugar en motos de agua” amb els primers rescats que van dur a terme Open Arms, en els que gairebé no tenien recursos per dur a terme els rescats. La notícia cita les paraules d'un testimoni del fet, en aquest cas Laura Lanuza, responsable de comunicació de l'ONG, que afirmava que havia estat una feina molt dura pels sis socorristes, que es van veure obligats a seleccionar i prioritzar als que serien rescatats. Lanuza també va explicar que les víctimes del naufragi ni tan sols sabien nadar i que duïen armilles salvavides falses, que no flotaven. La responsable de comunicació d'Open Arms va remarcar molt la falta de preparació per part de les autoritats de Frontex i dels guardacostes que no estaven preparats per poder reaccionar en el salvament i/o la reanimació dels nàufrags.

L'entradeta de la notícia ens proporciona una dada que és que les màfies oferien aquestes travessies a meitat de preu, una “meitat de preu” que no era exactament una ganga, que oscil·lava entre els 1100€ i els 1400€. Feien aquestes “ofertes” si acceptaven viatjar amb mal temps. A més, cal afegir que en

aquest cas, els mafiosos amb una pistola van obligar els refugiats a llençar-se al mar.

Pel que fa al tractament de la informació per part del mitjà, és evident que posa en primer pla les condicions precàries en les quals viatgen les persones refugiades fugint de la guerra. No és una notícia molt llarga però de cap manera presenta buits informatius, la informació és molt clara, ben estructurada i realment molt ben sintetitzada. S'hi exposen els temes implícits exemplificant la situació amb anècdotes viscudes pels testimonis. El periodista no escriu mostrant cap mena de posicionament envers el tema però sí que és cert que presenta als espanyols com als herois de la tragèdia, llavors es pot intuir un cert "orgull" per comptar amb persones que es dediquin voluntàriament a tenir aquests gestos altruistes. Per altra banda, el titular que conté "socorristas españoles" pot tenir una segona lectura: és possible que es col·loqui estratègicament la labor de l'ONG Proactiva Open Arms per fer-se un "rentat de consciència" i poder dir que els espanyols estaven fent tot el possible per solucionar la crisi de refugiats. L'autor de la notícia escriu algunes línies també amb elements de càrrega social, com a mètode d'apel·lació, per exemple: *Una tragedia por desgracia repetida en el Egeo*.

- Versió EL PAÍS

"Al menos 40 desaparecidos en un naufragio ante la isla griega de Lesbos" per EL PAÍS

És un article publicat al diari EL PAÍS en la seva versió digital, a l'hemeroteca web. L'autor o autora no apareix, només hi apareix que la corresponsal és a Atenes i va ser escrita el 29 d'octubre de 2015 a les 15:02. Aquesta notícia està classificada com a Internacional.

En aquesta notícia s'exposen diversos incidents que hi va haver entre Turquia i les illes gregues. Com diu el titular, a causa d'un naufragi, va haver-hi almenys quaranta desapareguts i onze morts, vuit d'ells nens. Els guardacostes grecs buscaven a una quarantena de persones que havien desaparegut en la zona marítima del nord de Lesbos, l'illa grega més afectada per l'arribada de barques

procedents de Turquia. Aquests desapareguts viatjaven en una embarcació de fusta amb uns 300 refugiats, dels quals 242 van poder ser salvats. Tot i això, les autoritats gregues no negaven que poguessin haver-hi més víctimes, ja que els testimonis dels supervivents no eren molt clars.

Durant les hores prèvies a la publicació de la notícia van morir onze refugiats, d'entre ells vuit nens. Això va ser provocat pels accidents a les illes de Lesbos, Agatonisi i Samo en els que els guardacostes van aconseguir salvar a 925 persones. En els ports de Molyvos i Petra, situats a Lesbos, es van crear campaments sanitaris improvisats on diferents professionals i voluntaris ajudaven amb primers auxilis a totes aquelles persones rescatades.

Durant les èpoques fredes de l'any, on els vents forts i les tempestes dificultaven la feina dels guardacostes, molts voluntaris amb barques particulars s'hi van afegir per ajudar a buscar les persones desaparegudes. ACNUR i OIM han detectat a l'hivern un augment de la quantitat de persones viatjant en una sola embarcació, fet que augmenta el risc d'accident.

La notícia conclou donant la dada que des de l'inici de l'any 2015 fins a l'Octubre d'aquell mateix any, segons ACNUR han entrat a Grècia 502.500 persones refugiades.

Pel que fa al tractament de la informació per part d'EL PAÍS, es posen en un clar primer pla a les persones refugiades desaparegudes, mortes i les que van tenir sort i van ser rescatades. El periodista ho sap sintetitzar els fets amb neutralitat informativa i sorgeix una notícia no pas molt llarga en la que no s'hi exposen ben bé els temes explícits. La intencionalitat de l'autor és clarament informativa, en la que no es posiciona. En conclusió, el periodista no exposa cap mena d'aspecte ètic i això pot fer pensar que hi ha una normalització de la situació presentada.

Notícia 4:
Els refugiats i l'hivern.

- Versió ABC

“El invierno de los refugiados” per ABC

És un article publicat al diari ABC en la seva versió impresa del diumenge 31 de gener de 2016 (pàgina 40). L'autor és Luis de Vega i apareix indicat que la notícia va ser escrita des de Madrid. Aquest article està classificat com a “Internacional”.

Com podem llegir al títol i al subtítol de la notícia, aquesta tracta sobre que tot i la fred, la neu i les onades, els refugiats no s'aturaven i caminaven per boscos i muntanyes per travessar fronteres. Com es temia, tot i el mal temps els refugiats no es van aturar i van prendre la decisió de començar un llarg viatge per poder arribar a Europa i tenir una vida millor. La ruta que connecta Turquia amb Centreeuropa era molt transitada per milers de refugiats, i a causa de la falta d'atenció es va convertir en un punt negre. Per les persones que s'enfrontaven a aquestes rutes des de Turquia fins a les illes gregues durant les estacions fredes de l'any, els riscos eren molt alts deguts als factors meteorològics.

Com diu aquest article, moltes persones van morir d'hipotèrmia sense ni tan sols haver naufragat, és a dir, per culpa de la fred. Des de Proactiva Open Arms i des de Metges Sense Fronteres (MSF) van donar molta importància al fet que quan els refugiats pujaven a l'embarcació no anaven preparats i sempre passaven fred. Com va dir Gerard Canals, coordinador de l'ONG Proactiva Open Arms, “Hay gente que se moja en la barca, no va preparada, están enfermos o mal alimentados y no lo soporta. Los más débiles son los niños, los enfermos o las personas mayores. En los últimos días han muerto por hipotermia al menos dos personas en una misma jornada”. Altres organitzacions també coincidien en el fet que Lesbos, l'illa grega amb més arribades d'embarcacions, no tenia les condicions mínimes que hauria de tenir. Com explicava un membre de Metges Sense Fronteres, allà les condicions no eren acceptables, a més les autoritats

bloquejaven (o no autoritzaven) la feina d'organitzacions com MSF que pretenien millorar la vida i l'acollida de totes les persones que arribaven a Europa.

Segons diverses dades que ens aporta la notícia, només en els trenta primers dies del gener de 2016, van arribar a través del mar uns 55.000 refugiats i emigrants, 40 vegades més que en l'any anterior en aquelles mateixes dates. A més, com anunciava OIM, en aquest mateix període de temps unes 283 persones van morir o desaparèixer.

Per acabar, la notícia exposa una sèrie de dades; l'any 2015 es va tancar amb l'arribada de més d'un milió de refugiats, fet que va suposar "el major moviment migratori en el Vell Continent des de la Segona Guerra Mundial". El nombre de morts gairebé va arribar a 4.000, i les xifres d'aquesta crisi migratòria demostren, segons un informe de Metges Sense Fronteres, la "incapacidad de Europa de aportar soluciones coherentes y humanas a las necesidades de personas desesperadas que buscan protección".

Pel que fa al tractament la informació per part de Vega, podem deduir que aquesta notícia té una finalitat de crear consciència als lectors del diari. La notícia no explica cap fet en concret, sinó que es dedica a exposar la situació com una problemàtica que no s'aturava. Per fer-ho, remarca una frase que diu "Mientras haya guerra, seguirán los refugiados", volent dir que no podien pretendre que aquell conflicte no existia i que mentre la guerra durés i Europa seguís tancant les portes, els refugiats seguirien vivint en aquestes precàries condicions, en totes les estacions de l'any.

- Versió EL PAÍS

"Crece el paso de refugiados ante la llegada del invierno" per EL PAÍS

És un article publicat al diari EL PAÍS en la seva versió digital, a l'hemeroteca web. L'autor o autora no apareix, només hi apareix que la corresponçal és a Istanbul i va ser escrita el 19 d'octubre de 2015 a les 12:51. Aquesta notícia està classificada a l'apartat de "Crisi de refugiats".

Aquesta notícia tracta sobre l'augment de persones refugiades que intentaven creuar el mar per arribar a Europa. La costa turca del mar Egeu és enganyosa, a causa de la seva geografia irregular, ja que sembla que sigui el lloc d'inici perfecte, però no és així. En el precís moment en què l'embarcació s'endinsa en el mar, els corrents, les ones i els forts vents fan que aquestes embarcacions siguin encara menys segures i les persones que viatgen en elles corrin un risc d'accident encara més elevat. A les illes gregues va augmentar el nombre de barques procedents de Turquia, tal com va informar ACNUR. Des d'ACNUR es va associar aquest augment a causa de la millora temporal del clima, la pressa per avançar-se a l'arribada de l'hivern i la por que les fronteres europees es tanquessin. A partir de la tardor és més difícil navegar per culpa del mal temps: les temperatures baixen, l'aigua es refreda, i el vent bufa fort i fred. És per tot aquest augment de riscos, que també van augmentar el nombre de morts. Van morir per culpa de diferents naufragis uns 24 immigrants, entre ells 9 nens, durant el cap de setmana del 17 i 18 d'octubre de 2015.

La notícia també explica que alguns dels punts més segurs per arribar a Europa eren a la frontera terrestre que separa Turquia d'estats com Grècia o Bulgària. El problema però, era que els dos països havien augmentat la vigilància de les fronteres i també havien construït tanques per tal que els refugiats no poguessin passar a l'altra banda.

La notícia conclou exposant que el divendres 16 d'octubre de 2015 un refugiat va morir quan un agent de la policia búlgara el va disparar "per accident" després d'haver travessat il·legalment la frontera. Durant el setembre de 2015, més de 2.000 siris van desplaçar-se fins a la ciutat turca d'Edirne per exigir que els hi garantissin un "pas segur" al territori comunitari. Les autoritats d'Ankara però, els van obligar a tornar a l'interior de Turquia fent-los-hi un avanç del pacte amb Brussel·les per controlar la migració.

Altre cop, és una notícia que exposa diferents fets per fer arribar una idea als lectors: el dur hivern dels refugiats. Al titular el periodista expressa l'increment de flux de persones que van decidir fer aquella llarga travessia, malgrat les condicions. És una manera de fer veure que la necessitat de fugir dels seus països en guerra és una necessitat molt real i que estan disposats a intentar

arribar a Europa malgrat totes les traves amb què es puguin trobar. És per això que notícies com aquestes poden apel·lar directament al lector, fent-li veure que aquestes persones marxen tenint temors fundats i que nosaltres, hauríem d'implicar-nos al màxim perquè ells almenys poguessin tenir una travessia digna.

3.2. BUIDATGE

Un cop realitzada l'anàlisi de les vuit notícies de premsa, podem determinar que els articles, tot i que com s'ha explicat al marc metodològic són sempre objectius, deixen entreveure un punt de posicionament dels periodistes envers les situacions.

En general, pel que fa a la categoria 1 (tractats com a persones o com a xifres) cal determinar que, lamentablement, les persones refugiades són vistes com a "simples" xifres. Tots els articles que s'han analitzat han dedicat un apartat a fer un recopilatori del nombre de vides perdudes fins al moment al Mediterrani. La segona categoria (refugiats o migrants) no s'ha pogut acabar de determinar ja que la majoria de vegades els dos termes eren utilitzats com a sinònims i eren encabits en el mateix grup. Pel que fa a la categoria 3 (s'explica la voluntat d'Europa d'actuar?), cal dir que en aquest cas, depenia molt de quin fos l'article en qüestió. De totes maneres, en molt poques ocasions s'han citat autoritats europees que reclamessin la necessitat d'actuació. En nombroses ocasions, es citaven voluntaris d'alguna ONG, com Open Arms, que reclamaven la necessitat de vies legals i de l'actuació d'Europa.

4. CONCLUSIONS

Ja a l'última part, a punt de donar per finalitzada aquesta memòria escrita del meu Treball de Recerca, miro enrere i me n'adono de com ha estat de llarg el procés per arribar fins aquí i la persistència i ganes d'aprendre que ha calgut posar-hi. De totes maneres, encara que hagi sigut un llarg procés i difícil a vegades, l'he gaudit molt, ja que m'ha permès aprendre molt, no només en coneixement teòric sinó també en pràctic.

Els primers dies de treball em feia moltes preguntes sobre com enfocar-lo, ja que jo tampoc era molt entesa en el tema. Una de les coses que m'interessava més saber era quins eren els conflictes que obligaven i obliguen a totes les persones a fugir de les seves llars i endinsar-se en un llarg i insegur camí pel Mediterrani amb la incertesa de què serà la seva nova vida a Europa. És per això que puc dir amb fermesa que ara que he finalitzat el treball he aconseguit assolir el meu objectiu personal: no només veure el conflicte com una crisi humanitària sense massa rerefons sinó que també comprendre quins han estat els motius silenciats que han portat a la crisi dels refugiats a ser d'aquesta magnitud. La part pràctica m'ha ofert també un coneixement que considero molt valuós que és tenir una visió crítica del món que m'envolta i a saber llegir notícies de premsa aplicant un filtre crític a la lectura: quins són els elements que són posats en primer pla, hi ha omissió de la informació?, el periodista redacta amb neutralitat informativa?...

Pel que fa a la meva hipòtesi inicial, clarament no ha estat verificada, ja que jo creia que ABC i EL PAÍS, d'ideologia oposada, diferirien significativament en la forma d'explicar les notícies, i no ha estat així. Després d'analitzar les quatre notícies de l'ABC i les quatre d'EL PAÍS he arribat a la conclusió que no sobresurt la ideologia del diari, ja que estem parlant d'un gènere periodístic informatiu, és a dir, que teòricament ha de ser objectiu sempre. Probablement, si aquest estudi hagués estat realitzat amb articles d'opinió, la tendència ideològica del mitjà s'hauria vist més reflectida.

Tot i això, sí que és cert que, com s'exposa breument al buidatge, la majoria de vegades les notícies no s'expliquen des de la indiferència, sinó que les paraules

utilitzades mostren un cert aire de preocupació. Això ho podem identificar si el periodista utilitza termes com per exemple “tragèdia” per referir-se al conflicte, ja que és una paraula amb una connotació pèssima.

Estic satisfeta també perquè crec que he assolit els meus objectius. Espero que aquest treball que he elaborat tan curosament faci que les persones que el llegeixin siguin encara que sigui una mica més conscients de la magnitud de la tragèdia d’aquesta crisi humanitària i que els desperti un esperit crític envers el comportament d’occident, que es dedica a silenciar el conflicte com si no hi tingués res a veure.

Penso que és important concloure amb una visió personal sobre la temàtica, sobretot perquè és un conflicte actual i per tant, un conflicte en el que encara tenim temps d’implicar-nos per millorar una mica des de les petites accions la societat en la qual vivim. Sabem perfectament que les persones que fugen dels seus països és perquè tenen raons sòlides per fer-ho. Sabem que els trajectes que han d’emprendre per arribar a Europa són de tot menys segurs o humans. I finalment, sabem com de “bé” són rebudes totes aquestes persones quan arriben a Europa, on se’ls vulnera qualsevol dret, com el dret a la vida o el dret d’asil.

M’agradaria acabar amb una frase que crec que il·lustra molt bé la finalitat d’aquest treball i la reacció que ha tingut i està tenint Europa en aquesta crisi humanitària:

“Critizamos mucho a Trump por un muro pero nosotros hemos creado uno de agua.” -
Òscar Camps, socorrista i fundador d’Open Arms

5. BIBLIOGRAFIA

ABC. *Doce sirios, cinco de ellos niños, se ahogan en la costa de Turquía*. (en línia)
Versió impresa d'ABC del 3 de setembre de 2015, Madrid, pàgina 29.

<https://www.abc.es/archivo/periodicos/abc-madrid-20150903-29.html>

ABC HEMEROTECA (en línia)

<https://www.abc.es/archivo/buscador/>

ABC. *Socorristas españoles y pescadores logran salvar a 242 náufragos* (en línia)
Versió impresa ABC del 30 d'octubre de 2015, Lesbos, pàgina 35.

<https://www.abc.es/archivo/periodicos/abc-madrid-20151030-35.html>

ABELLÁN, L. EL PAÍS. *El drama migratorio sacude a Europa* (en línia)

3 de setembre de 2015, Brussel·les.

https://elpais.com/internacional/2015/09/02/actualidad/1441203082_093795.html

ACNUR PÀGINA OFICIAL (en línia)

<https://www.acnur.org/>

ALBA, A. EL PERIÓDICO. *Siria: la guerra que comenzó con un grafiti* (en línia)

14 de setembre de 2018, Jerusalem

<https://www.elperiodico.com/es/internacional/20160311/siria-las-cinco-etapas-de-los-cinco-anos-de-guerra-4964152>

ÁLVAREZ, I. ARA. *Més enllà de la primavera àrab* (en línia).

4 de març de 2016. https://www.ara.cat/suplements/planeta/Mes-enlla-primavera-arab_0_1534646536.html

AULA DE CATALÀ. *Els textos periodístics* (en línia)

<http://www.auladecatala.com/textos-periodistics/>

CEAR PÀGINA OFICIAL (en línia).

<https://www.cear.es/>

CRUZ, J. EL PAÍS. *Un niño es el mundo entero* (en línia)

4 de setembre de 2015, Madrid

https://elpais.com/internacional/2015/09/02/actualidad/1441216415_550941.html

CONVENCIÓ SOBRE L'ESTATUT DEL REFUGIAT (pdf en línia)

Ginebra, Suïssa. 28 de juliol de 1951 per la Conferència de Plenipotenciaris.

Recuperat de: <https://www.acnur.org/5b0766944.pdf>

DECLARACIÓ UNIVERSAL DELS DRETS HUMANS (pdf en línia)

Palau de Chaillot, París. 10 de desembre de 1948

Assemblea General de les Nacions Unides

Recuperat de: Oficina de l'Alt Comissionat (OHCHR)

https://www.ohchr.org/en/udhr/documents/udhr_translations/cln.pdf

DE VEGA, L. ABC. El invierno de los refugiados (en línia)

Versió impresa ABC del 31 de gener de 2016, Madrid, pàgina 40.

<https://www.abc.es/archivo/periodicos/abc-cordoba-20160131-50.html>

EL PAÍS. *Al menos 40 desaparecidos en un naufragio ante la isla griega de Lesbos* (en línia)

29 d'octubre de 2015, Atenes.

https://elpais.com/internacional/2015/10/29/actualidad/1446121788_897465.html

EL PAÍS. Crece el paso de refugiados ante la llegada del invierno (en línia)

19 d'octubre de 2015, Istanbul.

https://elpais.com/internacional/2015/10/18/actualidad/1445193087_294702.html

EL PAÍS HEMEROTECA (en línia)

<https://elpais.com/archivo/>

EL PAÍS. *Proactiva Open Arms, la ONG que nació de una empresa catalana de socorristas* (en línia)

18 d'agost de 2019, Madrid

https://elpais.com/politica/2019/08/18/actualidad/1566144230_671076.html

FLORES, F. *Les oenagés critiquen la "degradació de les polítiques d'asil" a la UE.* (en línia)

Versió impresa de La Vanguardia, 18 de març de 2017, pàgina 12.

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2016/03/16/pagina-12/97764423/pdf.html?search=acord%20UE%20i%20Turquia%20refugiats>

FONTSECA, D., DIEZ, A. *To Kyma: Rescat al mar Egeu*, documental (en línia).

Producció de La Kaseta Ideas Factory. Recuperat de:

<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/sense-ficcio/to-kyma-rescat-al-mar-egeu/video/5579941/>

GÓMEZ, Á. ABC. Desaparecen más de 200 inmigrantes en otro naufragio en el Mediterráneo (en línia)

Versió impresa ABC del 6 d'agost de 2015, Roma, pàgina 22.

<https://www.abc.es/archivo/periodicos/abc-madrid-20150806-22.html>

HIERRO, L. EL PAÍS. *Libia, retrato humano de un gran rompecabezas* (en línia)

5 de març de 2020, Madrid

https://elpais.com/elpais/2020/03/03/planeta_futuro/1583259677_769831.html

IEMed. *Europa i els refugiats: crisi de valors?* (en línia)

20 de juny de 2018

<https://www.iemed.org/actualitat/noticies/europa-i-els-refugiats-crisi-de-valors>

INSTITUT EUROPEU DE LA MEDITERRÀNIA PÀGINA OFICIAL (en línia)

<https://www.iemed.org/>

LA VANGUARDIA HEMEROTECA (en línia)

<https://www.lavanguardia.com/hemeroteca>

NABONA, J. *Què ha passat amb els refugiats?* (en línia)

2 de novembre de 2017

<https://www.vilaweb.cat/noticies/que-ha-passat-amb-els-refugiats/>

NAVARRO, B. *Itàlia, França i Espanya reclamen a la Unió Europea accions immediates.* (en línia)

Versió impresa de La Vanguardia, 20 d'abril de 2015, pàgina 4.

<http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/2015/04/20/pagina-4/95304158/pdf.html?search=Brussel%C2%B7les>

NEGREDO, S., VARA, A., AMOEDO, A. *Panorama de los medios informativos en España en 2015* (en línia)

Digital News Report.ES 2020, 2016

Recuperat de: Reuters Institute Digital News Report 2016 pàgines 42, 43 versió impresa.

<https://www.digitalnewsreport.es/panorama-de-los-medios-informativos-en-espana-en-2015/>

ONGHENA, Y. BARCELONA CENTRE FOR INTERNATIONAL AFFAIRS. *Migrants o refugiats?* (en línia)

Octubre de 2015

https://www.cidob.org/ca/publicacions/series_de_publicacio/opinio/dinamicas_interculturales/migrants_o_refugiats

ORDAZ, P. EL PAÍS. *700 inmigrantes desaparecidos tras hundirse su barco en aguas libias* (en línia)

19 d'abril de 2015, Roma

https://elpais.com/internacional/2015/04/19/actualidad/1429431225_038632.html

l

PROACTIVA OPEN ARMS PÀGINA OFICIAL (en línia)

<https://www.openarms.es/es>

PROACTIVA OPEN ARMS. *Programa Origen Senegal* (en línia)

PDF fase pilot 2019-2021

<https://www.openarms.es/uploads/Dossier%20Origen%20ESP%20v4%20Sept.%202019.pdf>

ROCK, C. LA ÚLTIMA HORA NOTICIAS. *Los dueños del Grupo Vocento, que agrupa el diario ABC y 14 periódicos regionales* (en línea)

9 de juliol de 2020

<https://laultimahora.es/los-duenos-del-grupo-vocento-que-agrupa-el-diario-abc-y-14-periodicos-regionales/>

RODRÍGUEZ, G. EL PAÍS. *El joven mártir que cambió el destino de un país* (en línea)

15 de gener de 2011, Madrid

https://elpais.com/diario/2011/01/15/internacional/1295046005_850215.html

SALAS, M. EL PAÍS. *Al menos 25 inmigrantes mueren en un naufragio cerca de Libia* (en línea)

5 d'agost de 2015, Roma.

https://elpais.com/internacional/2015/08/05/actualidad/1438782209_807398.html

UNIVERSITAT DE BARCELONA. *Anàlisi de la notícia de premsa* (en línea)

<http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/65232/6/Doc.%205.%20Pautes%20de%20correcci%C3%B3%20de%20la%20not%C3%ADcia.pdf>

VILAJOANA, S. *La llibertat de premsa a Espanya* (en línea)

Revista dels Estudis de Ciències de la Informació i de la Comunicació (COMeIN)

Número 43, Abril 2015

<https://comein.uoc.edu/divulgacio/comein/ca/numero43/articles/Article-Sandra-Vilajoana-Alejandro.html>

VILAWEB HEMEROTECA (en línea)

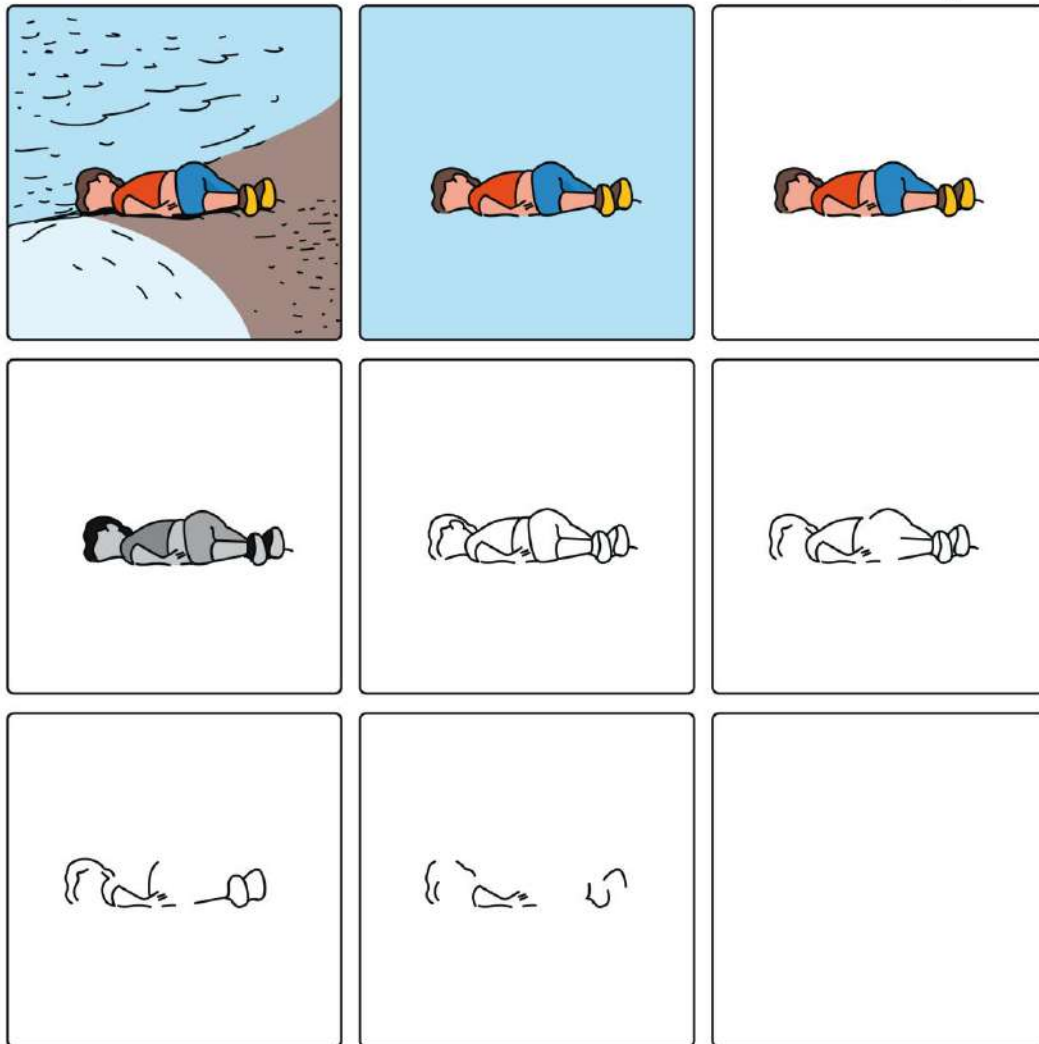
<https://www.vilaweb.cat/hemeroteca/?cercar>

FONTS GRÀFIQUES:

- IMATGE 1: <https://www.openarms.es/es/misiones/africa>
- IMATGE 2: https://www.google.es/maps/@-0.4824439,-1.0029822,4z/data=!3m1!4b1!4m2!6m1!1s10JPerAXyoJNkVcIXQ-gYAjhU_dGZDTtC?hl=ca&authuser=1
- IMATGE 3: https://twitter.com/openarms_fund
- IMATGE 4: https://www.antena3.com/noticias/sociedad/fundador-open-arms-nos-arriesgamos-multas-inasumibles-libertad-porque-podemos-acabar-carcel_201908125d513af20cf21b0c542d3f3a.html
- IMATGE 5: <https://es.ulule.com/openarms/>
- IMATGES 6 i 7: <https://www.openarms.es/es/misiones/africa>
- IMATGE 8: <https://www.openarms.es/es/misiones/mediterraneo>

- IMATGE 9: <https://www.openarms.es/es>
- IMATGE 10: https://elpais.com/internacional/2015/04/19/actualidad/1429431225_038632.html
- IMATGE 11: <https://www.lavanguardia.com/vida/20180902/451578923449/aylan-kurdi-crisis-migratoria-ninos-migrantes-save-the-children.html>
- IMATGE 12: <https://twitter.com/elmundoes/status/639337592849350656/photo/1>
- IMATGE 13: https://ca.m.wikipedia.org/wiki/Fitxer:Manifestaci%C3%B3_Volem_Acollir.jpg

Galler

"LA MEMORIA COLECTIVA SIEMPRE
ES DE CORTO PLAZO."

ANNEXOS

FUGIR PER SOBREVIVRE

LA ODISSEA DE LES RUTES MIGRATÒRIES DEL
MEDITERRANI DES DEL PUNT DE VISTA MEDIÀTIC

TREBALL DE RECERCA

Queralt Casademont Mir
Tutor: Miquel Castillo
2n de Batxillerat C
Institut Pere Alsius i Torrent
Banyoles, 5 d'octubre de 2020

ÍNDIX DELS ANNEXOS

1. NOTÍCIA 1

1.1. Versió ABC	Pàg. 66
1.2. Versió EL PAÍS	Pàgs. 67-70

2. NOTÍCIA 2

2.1. Versió ABC	Pàg. 71
2.2. Versió EL PAÍS	Pàgs. 72-73

3. NOTÍCIA 3

3.1. Versió ABC	Pàg. 74
3.2. Versió EL PAÍS	Pàgs. 75-76

4. NOTÍCIA 4

4.1. Versió ABC	Pàg. 78
4.2. Versió EL PAÍS	Pàgs. 78-79

Drama en el Mediterráneo La tragedia de la inmigración en Europa

ca, Bohuslav Sobotka, reforzarían así su postura de cara al encuentro con su homólogo austriaco, Werner Faymann, previsto para el lunes en Bratislava. Una reunión en la que se pretende «debatir personalmente las consecuencias de la crisis migratoria en la región, en vez de hacerlo a través de los medios de comunicación, y encontrar juntos una salida a la tensa situación actual», según informó el gobierno checo en un comunicado.

Por su parte, el ejecutivo húngaro se ha defendido de las críticas por las medidas tomadas en las últimas horas para impedir la salida de miles de migrantes en trenes desde Budapest. «Nadie está autorizado, incluso si tiene un billete de tren, a abandonar Hungría hasta que su identidad haya sido establecida y se le hayan proporcionado documentos válidos. Y esto va en el mejor interés no solo de Hungría, sino de todos los estados miembros de la UE», afirmó Zoltan Kovacs, portavoz del Primer Ministro.

Kovacs también defendió la decisión de su gobierno de levantar una valla de cuatro metros en toda su frontera con Serbia.

El niño muerto en una playa turca que sacude las conciencias de Europa

Doce sirios, cinco de ellos niños, se ahogan en la costa de Turquía

► Grecia traslada a 4.500 emigrantes ilegales de la isla de Lesbos a Atenas

Los cálculos proporcionados por las autoridades turcas indican que más de 42.000 inmigrantes han sido rescatados en sus costas a lo largo de 2015.

Grecia toma medidas

El Gobierno heleno anunció ayer nuevas iniciativas para gestionar la crisis migratoria en su país. Entre las propuestas anunciadas figuran la coordinación de ministerios para mejorar las infraestructuras de acogida, acelerar la identificación de refugiados y asegurar su traslado desde las islas del Egeo a la península.

Las autoridades griegas trasladaron durante el día de ayer a unos 4.500 inmigrantes y refugiados que desembarcaron en el puerto ateniense del Pireo, procedentes de la isla de Lesbos. En su mayoría, los pasajeros son originarios de Siria, de Irak y de Afganistán. Muchos de ellos continúan su viaje en autobús hasta alcanzar la frontera con Macedonia, donde prosiguen la travesía con destino al centro de Europa. Su última parada suele ser Alemania.

Desde principios de año, Grecia ha contabilizado la llegada de 160.000 personas a su territorio. Un total de 350.000 ha intentado cruzar el Mediterráneo. Según la Organización Internacional para las Migraciones, 2.643 refugiados han muerto ahogados al intentarlo durante 2015.

«Somos humanos», recalcó Isham, un profesor sirio de 27 años. El refugiado, que dejó en Turquía a su mujer y a sus dos hijos, pidió ayuda a los gobiernos europeos para solucionar la crisis abierta, la peor que vive el continente desde el final de la Segunda Guerra Mundial.

ABC
MADRID

Doce refugiados sirios — cinco de ellos niños — murieron ayer en las costas de Turquía tras el naufragio de dos embarcaciones con destino a Grecia. Otras quince víctimas lograron ser rescatadas con vida y tres se encuentran en paradero desconocido, según indicaron los guardacostas turcos mediante un comunicado.

Los dos barcos salieron la noche del martes de la ciudad costera turca de Bodrum con destino a la isla griega de Kos. Esta es una de las rutas más utilizadas por los inmigrantes que intentan llegar a Europa debido a su corta distancia. El precio de este trayecto ronda los 900 euros.

Las fotografías de uno de los fallecidos del naufragio inundaron las redes sociales y provocaron la reacción de los usuarios. En una de las imágenes, un policía turco toma entre sus brazos el cadáver de un niño pequeño ahogado. En otra el menor aparece tumbado, con el rostro contra la arena de la playa. «¿Dónde se dirige este mundo?», comentó Taner Poyraz desde su perfil de Twitter. «Nunca más», añadió otro, con el nombre de Sadullah Turgut, desde la misma red social.

Desde hace meses, cada vez más refugiados salen de Turquía para alcanzar Europa. El país acoge actualmente a casi dos millones de ciudadanos sirios que huyen de la guerra.

ALFONSO
ROJO

LA CARIDAD Y LA PESTE

La ola migratoria marcará indeleblemente la imagen de los europeos en los libros de Historia

Me he acordado, al empezar a escribir, de un odioso refrán español ya en desuso: «Por la caridad entra la peste». Es una frase acuñada allá por el siglo XIV, cuando Europa vio diezmada su población por el temido mal y vista en perspectiva es una despiadada prevención contra la generosidad.

Eran tiempos terribles, en los que hasta los nobles pasaban hambre, un rey podía morir atormentado por la gota y le gente no tenía otra manera de protegerse que excluyendo al enfermo. Se cerraban las puertas y se dejaba a los menesterosos morir.

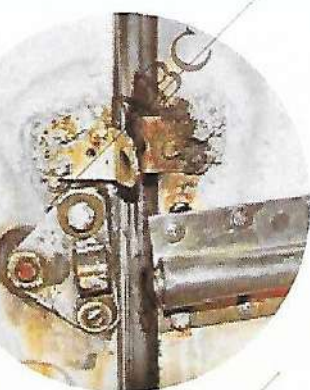
El mundo ha cambiado y nosotros también. La Unión Europea, que nada en la abundancia y dedica a prestaciones sociales la mitad de lo que se gasta en el mundo, no ve bien que su dinero se dedique a levantar muros y alambradas.

Ricos y con cierto complejo de culpa, no solo parecería mezquino o egoísta desentendernos de los que llaman desesperados a nuestra puerta. Sería cruel e incluso racista.

Hay ocasiones en las que un grupo humano se retrata. La ola migratoria, por las proporciones que va adquiriendo y la celeridad de los acontecimientos, marcará indeleblemente la imagen de los europeos en los libros de Historia. La avalancha se intensifica, desborda a las autoridades y pone a prueba la solidaridad de la UE amenazando con hacer tambalearse uno de sus pilares, el Tratado de Schengen, que consagra la circulación de personas en el Viejo Continente.

El año pasado ya el 24% de los europeos citaba la inmigración como el principal reto comunitario. Hoy pasan del 40% los que lo ven como el gran problema y la frase que más repiten es que «el sistema no aguanta». Las cifras son enormes. Solo Alemania espera recibir 800.000 refugiados este año, de Siria salen por millones, de Somalia huyen en desbandada y tenemos la certeza de por lo menos 30.000 se han ahogado tratando de cruzar el Mediterráneo.

Pues da igual. A lo mejor hay que quejarse un poco menos aquí, exigir menos mimos a «papá-Estado» y hacerles hueco.

Atrapados en el viaje
Junto a estas líneas, tres imágenes de la furgoneta interceptada por los agentes austriacos con 24 afganos menores de edad atrapados en su interior

Este afgano de 26 años habla inglés con acento norteamericano, debido a su anterior trabajo como intérprete para la ISAF, las fuerzas de la OTAN en Afganistán. «Trabajaba sobre todo con las tropas británicas, aunque también con otros contingentes», explica.

Pero, asegura, desde el repliegue de las tropas occidentales la situación se ha vuelto muy peligrosa para él y sus antiguos compañeros, aquellos que la coalición militar considera que no cumplían los requisitos para obtener un visado para un país de la Alianza. Abdul y sus amigos solo pueden aspirar a permanecer en Hungría si, en el mejor de los casos, su solicitud de asilo es aceptada. La terrible alternativa es la deportación.

AVANCE

Consulte la portada de EL PAÍS, Edición Nacional, del 1 de octubre »

REFUGIADOS ›

El drama migratorio sacude a Europa

Los cadáveres de dos niños aparecieron a primera hora de la mañana en una playa turca

LUCÍA ABELLÁN

Bruselas - 3 SEP 2015 - 01:14 CEST

Un policía traslada el cadáver de un niño en una playa de Turquía. AP

La imagen del cadáver diminuto de un niño sirio al que las olas depositan en las costas turcas se clavó ayer en la retina de los europeos como símbolo del drama migratorio. Esa huella gráfica de un naufragio que costó la vida al menos a otro niño —también fotografiado— y a una decena de adultos condensa la gravedad de un fenómeno que está sacudiendo al continente. Más de 23.000 inmigrantes que lograron cruzar el Mediterráneo han arribado a las costas griegas en la última

semana. Se trata de un 50% más que en los siete días anteriores. La UE busca medidas de emergencia ante una crisis que desborda a sus dirigentes.

La desesperación que conduce a lanzarse al mar huyendo de la guerra queda plasmada en esa foto del pequeño sirio al que las autoridades turcas encontraron sin vida en la playa de Bodrum. La barca en que viajaba naufragó cuando trataba de cruzar la estrecha franja que separa Turquía de la isla griega de Lesbos.

El destino de los dos niños hallados muertos en la playa ilustra un drama extendido: dos millones de menores sirios viven como refugiados en otros países, según datos de UNICEF. Aunque la mayoría está en territorios vecinos, cada vez son más las familias que deciden llevarlos consigo hacia Europa. Un tercio de los migrantes que desembarcan en Grecia, principal punto de entrada de los sirios, son mujeres y niños, apunta la organización de la ONU.

ÚLTIMOS EPISODIOS DE LA CRISIS DE LOS MIGRANTES

“Ninguna persona decente, y más si es padre, puede dejar de sentirse conmovida ante esas imágenes”, afirma el ministro español de Asuntos Exteriores, José

Manuel García-Margallo. “En lo que no podemos caer”, añade, parafraseando al Papa, “es en la globalización de la indiferencia”. Pero Margallo no es un espectador, sino un responsable político y, como tal, reconoce que la crudeza del drama le obliga a “buscar soluciones lo más inmediatas y contundentes posibles”. Y ello pasa porque “Europa tenga de una vez por todas una política común en materia de asilo e inmigración”.

MÁS INFORMACIÓN

350.000 migrantes han cruzado el Mediterráneo en lo que va de año

Hungría impide a los refugiados el acceso a la estación de Budapest

Migrantes en la vía bloquean toda la noche el eurotúnel de La Mancha

Más rotunda se mostró la socialista Elena Valenciano, presidenta de la subcomisión de Derechos Humanos de la Eurocámara. “Es la foto del fracaso de Europa, del mundo desarrollado”, concluyó. “La imagen es la punta del iceberg y a medida que se acerca el problema a Europa somos conscientes, pero en Turquía o Libia llevan años con esta situación”, afirmó Valenciano, para quien Europa no está respondiendo al “primer éxodo del siglo XXI”.

“Cuando hay gente que se asfixia en camiones y llegan cuerpos de niños a la orilla es hora de actuar”, alertó Yvette Cooper, una de las candidatas a liderar el Partido Laborista británico. Cooper pidió al primer ministro David Cameron una mayor implicación de su país —muy reacio a participar en la respuesta europea a esta crisis— para aliviar el drama. “Hemos acogido ya a un número de verdaderos solicitantes de asilo de los campos de refugiados sirios”, respondió Cameron, que aboga por “lograr paz y estabilidad en esa parte del mundo” para solucionar el problema.

Las llegadas alcanzan estos días niveles desconocidos. Grecia ha recibido a más de 23.000 personas en la última semana, lo que representa un aumento del 50% respecto a la anterior, según una estimación divulgada por Frontex, la agencia europea de fronteras. De ellos, 5.400 fueron rescatados en el mar y de otros 55 se encontraron los cadáveres. Dada la proporción de niños transportados por las redes de traficantes, es muy probable que las muertes de menores en el viaje hacia Grecia no constituyan casos aislados.

“Esta ha sido una semana muy negra. Nos entristecen profundamente las muertes de migrantes cerca del puerto libio y en el camión de Austria”, aseguró el

director de Frontex, Fabrice Leggeri. Este responsable aludía al camión abandonado en Austria en el que se hallaron los cadáveres de 71 migrantes asfixiados, entre ellos cuatro niños.

Sin el horror de los naufragios como trasfondo, pero con la incertidumbre sobre su suerte, la situación de refugiados en Hungría tampoco remite. Alrededor de un centenar de antidisturbios bloquearon, por segundo día consecutivo, la entrada de migrantes a la estación de Keleti, en Budapest. Los demandantes de asilo tratan de llegar a Alemania porque este país acepta todas las solicitudes de sirios.

Campo improvisado

Los migrantes han organizado en la estación un improvisado campo de refugiados, con familias enteras durmiendo sobre el suelo. Pese a las trabas, muchos llegan a Alemania. Las autoridades germanas han registrado 104.460 solicitudes de asilo solo en agosto, que se suman a las 300.000 recibidas desde principios de año.

Las dimensiones del fenómeno impulsan a instituciones y Gobiernos a ampliar las respuestas, hasta ahora insuficientes. El presidente de la Comisión Europea, Jean-Claude Juncker, presentará la próxima semana un paquete de medidas para implicar más a los Estados en lo que constituye un problema común. Una de las iniciativas sobre la mesa es la creación de un mecanismo permanente para distribuir a los refugiados por todo el club comunitario en situaciones de emergencia como la actual. Los Estados discutirán las propuestas en la reunión de ministros de Interior del próximo 14 de septiembre.

Con información de **Miguel González** y **Manuel Planelles** (Madrid) **Andrés Mourenza** (Estambul) y **Pablo Guimón** (Londres).

ARCHIVADO EN:

Crisis refugiados Europa · Mar Mediterráneo · Crisis migratoria · Siria · Guerra Siria · Grecia
· Naufragios · Turquía · Problemas demográficos · Inmigración irregular · Refugiados

Desaparecen más de 200 inmigrantes en otro naufragio en el Mediterráneo

► Médicos Sin Fronteras critica la falta de coordinación de la Unión Europea

ÁNGEL GÓMEZ FUENTES
CORRESPONSAL EN ROMA

En el Canal de Sicilia se produjo ayer la enésima tragedia migratoria. Un viejo pesquero con unos 700 inmigrantes y refugiados a bordo naufragó a 15 millas de las costas de la ciudad de Zwara (Libia) en el momento en que iban a ser rescatados. Las autoridades italianas y la agencia de la ONU para los refugiados (ACNUR) informaron ayer de que se han recuperado 25 cadáveres, pero las autoridades italianas indicaron que hay más de 200 desaparecidos. Médicos Sin Fronteras (MSF) teme que sean «cientos los muertos», según explicó, a través de una teleconferencia ayer desde Grecia, Paula Farias, coordinadora de Operaciones para el Mediterráneo.

El barco de la marina irlandesa Le Niamh navegaba en la tarde del miércoles con 390 rescatados a bordo, aunque estos podrían pertenecer a varias misiones de rescate también llevadas a cabo ayer. «El fondo del mar sabe el número de ahogados», comentó Farias para ilustrar lo complicado de conocer con exactitud la magnitud de la tragedia.

A bordo del Dignity One, de MSF, llegaron nueve rescatados, cinco de los cuales fueron evacuados en helicóptero porque necesitaban asistencia urgente. Procedían de Siria, Palestina y Bangladesh, nacionalidades que indican el origen del grueso del pasaje, en el que habría un número indeterminado de mujeres y niños.

Sobre las dos de la mañana del miércoles se produjo una llamada de emergencia que gestionó el centro de coordinación de Roma, pero hasta unas doce horas después no llegó ningún barco a la zona el socorro. El primero en llegar fue Le Niamh, que en el momento de organizar el rescate, y antes incluso de poder repartir chalecos salvavidas al pasaje en medio del caos habitual, vio como volcaba el viejo pesquero, explicó Farias.

«Lo que vimos al llegar a la zona era terrible: gente aferrada a los flotadores y luchando por su vida mientras veía cómo otros se ahogaban porque no sabían nadar y carecían de chalecos salvavidas», dijo Juan Matías, coordinador del proyecto de MSF en el Dignity One, cuyas declaraciones distribuyó por correo electrónico su organización. «El hecho de que nos llamaran para rescatar al bote hundido y poco después nos enviaran a ayudar

Rescate ayer de algunos de los supervivientes por miembros de Médicos Sin Fronteras

MARTA SOSZYNSKA / MSF

a otro muestra la falta de recursos globales disponibles para las operaciones de rescate», añadió, criticando la gestión que se está haciendo de la crisis.

La barcaza, cargada hasta lo inimaginable según los testigos, volcó porque sus ocupantes se dirigieron hacia el lado de los dos botes de auxilio enviados desde el buque Le Niamh. Es la misma dinámica que se ha producido en innumerables naufragios, como el que costó la vida a unas 800 personas a mediados de abril en esta misma zona.

En efecto, en una primera reconstrucción de la tragedia se comprueba

que, después de lanzar una petición de socorro, la Guardia Costera italiana envió al lugar a dos naves que operan en el dispositivo Tritón de la UE: la Dignity One y Le Niamh. Al encontrarse a una milla de distancia del pesquero, la Niamh lanzó al mar dos botes salvavidas para proceder a las operaciones de socorro, pero mientras se dirigían hacia los inmigrantes, el pesquero se hundió. El capitán de Le Niamh, Donald Gallagher, señaló que a bordo de la barcaza iban unos 600 inmigrantes, aunque algunos testimonios de supervivientes hablan de una cifra inferior. En las operaciones participó media docena de naves.

El naufragio de ayer es una de las innumerables tragedias ocurridas en el Canal de Sicilia, donde hasta el momento la tragedia más grave se produjo el pasado 18 de abril, con 800 víctimas mortales.

Días como el de ayer, con varias llamadas de socorro y numerosas embarcaciones asistidas son frecuentes, afirma Paula Farias. No esconde que el centro de coordinación en Roma está «desbordado», porque recibe más avisos de los que se pueden atender con los medios disponibles en el Mediterráneo en estos momentos.

Postura cínica

Mientras, Europa sigue discutiendo sobre el problema sin que la operación Tritón sea capaz de frenar el drama y sin alcanzar un acuerdo sobre el reparto de refugiados en los diferentes países de la Unión Europea.

«La postura de la UE es tremendamente cínica» porque está esperando a que «el Mediterráneo les haga la críba» de unas personas que tienen reconocidos sus derechos, señala sin ocultar cierta indignación Paula Farias, de

El momento crítico del rescate

El naufragio, como en otras ocasiones, se produjo en el momento en el que un buque iba a rescatar a los cientos de emigrantes a bordo de un sobrecargado pesquero

No sabían nadar

«Lo que vimos al llegar a la zona fue terrible. Gente aferrada a flotadores y luchando por su vida mientras veía cómo otros se ahogaban porque no sabían nadar»

AVANCE

Consulte la portada de EL PAÍS, Edición Nacional, del 1 de octubre »

INMIGRACIÓN IRREGULAR >

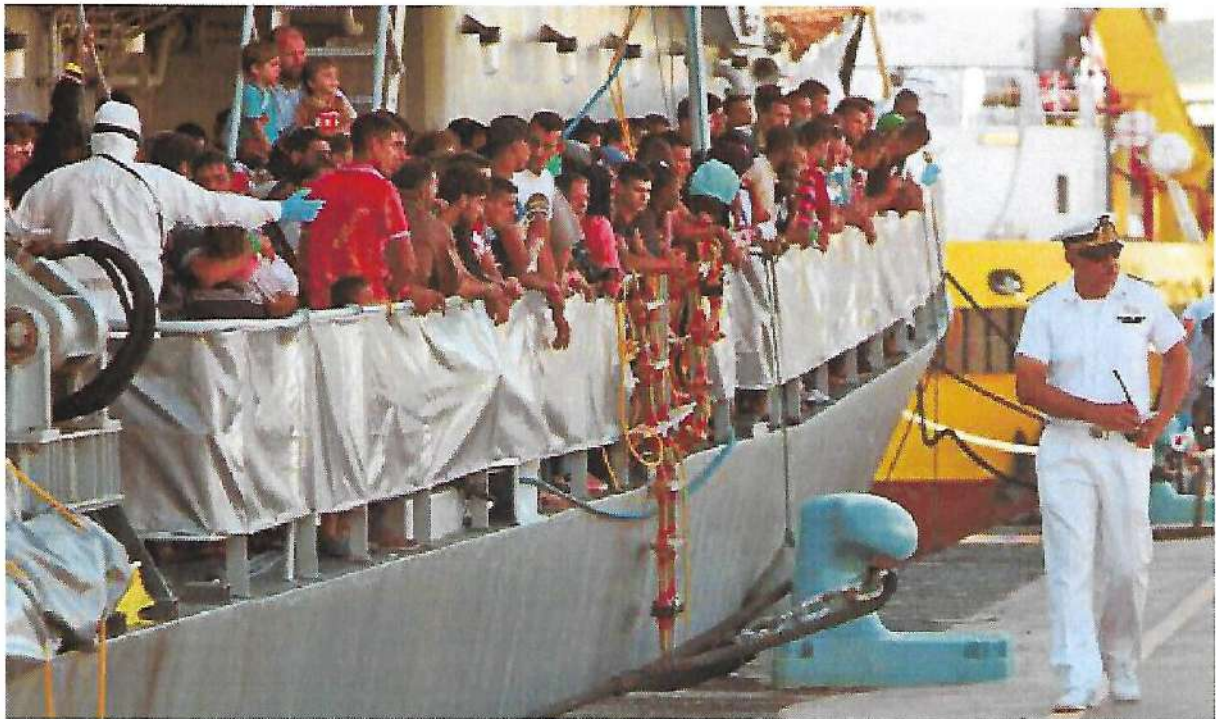
Al menos 25 inmigrantes mueren en un naufragio cerca de Libia

La guardia costera italiana ha informado de que 400 personas han sido rescatadas

Médicos Sin Fronteras advierte de que el número de fallecidos puede ser mayor

MARÍA SALAS ORAÁ

Roma - 5 AGO 2015 - 21:24 CEST

Inmigrantes se preparan para desembarcar en Sicilia, a final de julio. GIOVANNI ISOLINO (AFP)

Al menos 25 migrantes murieron y 400 fueron rescatados este miércoles tras volcar el barco en el que pretendían alcanzar las costas italianas. La embarcación, en la que viajaban centenares de inmigrantes, se hundió en el canal de Sicilia, a unas 15 millas al norte de Libia.

"CAUTELA" AL HABLAR DE CIFRAS

que ser trasladados en helicóptero porque necesitaban asistencia médica urgente.

MÁS INFORMACIÓN

Más de 2.000 migrantes han muerto en el Mediterráneo este año

Los rescatados serán trasladados en las próximas horas a algún puerto del sur de Italia aún por determinar, pero que será previsiblemente en la región de Calabria, porque los de la isla de Sicilia están saturados tras las últimas llegadas masivas.

Italia rescata del mar a casi 4.000 migrantes en solo tres días

Más de 2.000 migrantes han fallecido en lo que va de año mientras cruzaban el Mediterráneo en su intento de llegar a Europa, según la Organización Internacional de las Migraciones. La cifra supera en 400 la registrada en las mismas fechas del año pasado. El canal de Sicilia, que conecta Libia con Italia, es la ruta migratoria más peligrosa y la que concentra la gran mayoría de las víctimas.

La UE acuerda repartirse a 40.000 refugiados tras un acalorado debate

Las buenas condiciones meteorológicas y el empeoramiento de los conflictos en el norte de África animan a los migrantes a arriesgar sus vidas intentando alcanzar las costas europeas. En lo que va de año, son más de 188.000 los inmigrantes rescatados en el Mediterráneo, una cifra que los expertos consideran que pronto alcanzará las 200.000 personas.

ARCHIVADO EN:

Naufragios · Rescate víctimas · Libia · Accidentes marítimos · Emergencias

· Inmigración irregular · Italia · Inmigración · Accidentes · Política migración · Magreb · Migración

NEWSLETTER

Recibe las últimas noticias y análisis

completo. Finalizado el rescate, la nave irlandesa, que transportó también los 25 cadáveres, acogió a 390 rescatados, mientras que la Dignity I de MSF amparó a nueve (tres sirios, cuatro palestinos y dos bangladesíes). De ellos, cinco tuvieron

Socorristas españoles y pescadores logran salvar a 242 náufragos

► Las mafias ofrecen pasajes a mitad de precio a quienes viajen con mal tiempo

ABC
LESBOS (GRECIA)

El mar Egeo se convirtió en la tarde del miércoles en un infierno para los aproximadamente 300 emigrantes y refugiados de un barco que naufragó entre las costas de Turquía y la isla griega de Lesbos. Y un infierno fue también para los seis socorristas voluntarios de la ONG Proactiva Open Arms de Badalona (Barcelona) que acudieron al rescate. Junto con pescadores y vecinos de la isla de Lesbos, estos voluntarios lograron salvar a 242, pero no pudieron impedir la muerte de ocho -entre ellos cinco niños- y la desaparición de otros sesenta. Los españoles llegaron al lugar del siniestro en motos de agua y se encontraron con

unas 300 personas que no sabían nadar y equipados con chalecos salvavidas falsos que no flotaban. Su testimonio refleja lo dramático de la situación y lo sorprendente de la falta de preparación de algunos especialistas para hacer frente a tragedias como esta, en la que se ha convertido en la principal vía de entrada de refugiados en Europa.

Los socorristas tuvieron que rescatar «una por una» a las personas que había en el mar y se vieron obligados a «seleccionar y priorizar». En primer lugar ayudaron a los niños, lo que convirtió la experiencia de los voluntarios en una tarea «muy dura», explicó a Efe Laura Lanuza, responsable de comunicación de la ONG. «La gente se les agarraba a las piernas», detalló, «desesperada por salvarse». Los socorristas trasladaron a los inmigrantes que rescataron con vida a los barcos de pescadores y a los guardacostas que había por la zona. Sin embargo, Lanuza lamentó que «ni los guardacostas ni los barcos de Frontex» estaban preparados para «ninguna tarea de sal-

Dos de los niños que ayer llegaron a Lesbos tras el naufragio

AFP

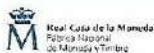
vamento ni de reanimación». Los socorristas españoles actuaron en sus dos motos de agua, obtenidas por una campaña de micromecenazgo.

Los cadáveres recuperados son de cinco niños, dos hombres y una mujer. Los guardacostas buscaban ayer todavía a desaparecidos en la zona. Una tragedia por desgracia repetida en el Egeo. Los mafiosos, que emplean barcas cada vez mayores, habían obligado a los refugiados en la costa turca a echarse al mar a punta de pistola, aseguró la televisión oficial grie-

ga. La agencia de la ONU para los refugiados (Acnur) alerta de que las mafias que fletan las barcas llegan a ofrecer a los emigrantes y refugiados pasajes a mitad de precio si realizan la travesía con mal tiempo. De esta forma cada persona paga «solo» 1.100 o 1.400 euros.

ABC
KID360 - MAS

Fotografía del drama de la travesía de los refugiados

MONEDAS DE COLECCIÓN EN ORO Y PLATA

VI SERIE JOYAS NUMISMÁTICAS 400 ANIVERSARIO DE LA Ceca de MADRID

La Casa de Moneda de Madrid fue fundada en 1615 por Felipe III, quien nombró Tesorero de la misma al Duque de Uceda. La Real Casa de la Moneda reproduce en esta colección piezas que fueron acuñadas en esta Ceca a partir de 1615.

1615

REPRESENTACIÓN DE UNA MONEDA DE DOS ESCUDOS

Metal: Oro 999 ‰
Peso: 6,75 g
Diámetro: 23 mm
Valor facial: 100 euros
Tirada máxima: 2.500 unds
P.V.P.: 375 €

REPRESENTACIÓN DE UN MARAVEDÍ

Metal: Oro 999 ‰
Peso: 1,24 g
Diámetro: 13,52 mm
Valor facial: 20 euros
Tirada máxima: 7.500 unds
P.V.P.: 65 €

2015

REPRESENTACIÓN DE UNA MONEDA DE CUATRO REALES

Metal: Plata 925 ‰
Peso: 27 g
Diámetro: 40 mm
Valor facial: 10 euros
Tirada máxima: 7.500 unds
P.V.P.: 54,45 €

REPRESENTACIÓN DE UNA MONEDA DE DOS ESCUDOS

Metal: Oro 999 ‰
Peso: 6,75 g
Diámetro: 23 mm
Valor facial: 100 euros
Tirada máxima: 2.500 unds
P.V.P.: 375 €

COLECCIÓN COMPLETA
P.V.P.: 494,45 €

Precios válidos en el momento de publicación del anuncio. Pueden ser modificados en función de las cotizaciones de los metales o de los impuestos aplicables.

La Tienda del Museo
Doctor Esquerdo, 36. 28009 - Madrid
Tel.: 91 566 65 42 / 91 566 67 92
Fax: 91 566 66 96

Tienda del Aeropuerto
Adolfo Suárez
Madrid-Barajas
Terminal 1, Zona No Schengen
Tel.: 91 305 55 29

Julián Llorente
Espoz y Mina, 15
28012 - Madrid
Tel.: 91 531 08 41
Fax: 91 531 10 92

Edifil
Bordadores, 8. 28013 - Madrid
Tel.: 91 366 42 71
Fax: 91 366 48 21

Diputación, 305. 08009 - Barcelona
Tel.: 93 487 02 00
Fax: 93 487 03 92

Lamas Bolaño
Gran Vía, 610. 08007 - Barcelona
Tel.: 93 270 10 44
Fax: 93 302 18 47

División de Venta
a Distancia de El Corte Inglés
Tel.: 902 103 010
www.latiendaencasa.es

Estancos
Comercios Numismáticos
y Filatélicos

Tienda on line:
<http://tienda.fnmt.es>

AVANCE

Consulte la portada de EL PAÍS, Edición Nacional, del 1 de octubre »

CRISIS DE LOS REFUGIADOS »

Al menos 40 desaparecidos en un naufragio ante la isla griega de Lesbos

En las últimas horas han muerto ahogados en la zona 11 refugiados, ocho de ellos niños

EFE

Atenas - 29 OCT 2015 - 15:02 CET

Los médicos intentan reanimar a un niño tras el naufragio. ARIS MESSINIS (AFP)

La Guardia Costera griega busca al menos a 40 personas que han desaparecido tras el naufragio de una embarcación en la zona marítima del norte de Lesbos, la isla griega más afectada por la llegada de barcas procedentes de Turquía.

Los desaparecidos viajaban en una embarcación de madera con unos 300 refugiados a bordo, 242 de los cuales fueron rescatados.

Los guardacostas no descartan que puedan ser más las personas que estén aún en el agua, ya que los testimonios de los supervivientes no dan una imagen clara de cuántos viajaban en la embarcación.

En las últimas horas los incidentes en las islas de Lesbos, Agatonisi y Samos han dejado 11 muertos, ocho de ellos niños.

Además un bebé de un año permanecía en estado grave el miércoles por la noche después de que los servicios de rescate lograsen reanimarlo, tras rescatarlo en la costa de Lesbos.

En las últimas 48 horas las autoridades han rescatado a 925 personas en 20 actuaciones en las zonas marítimas de Lesbos, Quíos, Samos y Kos, todas situadas a escasos kilómetros de la costa turca.

Los fuertes vientos dificultan el trabajo de los guardacostas a quienes se han unido voluntarios con barcos particulares para buscar a los supervivientes, mientras en tierra organizaciones y particulares ayudan a los refugiados a su llegada.

Los puertos de las localidades de Molyvos y Petra, en Lesbos, se han convertido en improvisados campamentos sanitarios, donde profesionales y voluntarios prestan primeros auxilios a los rescatados.

Un total de 4.908 refugiados y migrantes han desembarcado hoy de cuatro transbordadores en el puerto de El Pireo, en Atenas, procedentes de Mitilene, la capital de Lesbos.

Tanto la Agencia de Naciones Unidas para los Refugiados (ACNUR) como la Organización Internacional para las Migraciones (OIM) han detectado, debido a la proximidad del invierno, el aumento en el número de personas que viajan en las embarcaciones, lo que eleva el riesgo de accidente.

En lo que va de año el número de refugiados que ha entrado en Grecia ha alcanzado la cifra récord de 502.500 personas, según ACNUR.

Un grupo de emigrantes camina cerca de Miratovac, tras haber cruzado desde Macedonia a Serbia el pasado 18 de enero

AFP

El frío, las olas y la nieve no frenan a los emigrantes, que caminan por bosques y montañas para atravesar fronteras

El invierno de los refugiados

LUIS DE VEGA MADRID

Las previsiones eran malas y se han cumplido. Los rigores del invierno no han frenado el impulso de miles de refugiados y emigrantes que escapan de zonas en conflicto y buscan una vida mejor en Europa. La ruta que va desde Turquía a Centroeuropa sigue siendo transitada cada día por miles de personas y algunos lugares se han convertido en puntos negros por la falta de atención.

Las barcas que salen de la costa turca hacia las islas griegas del mar Egeo afrontan una travesía de apenas un puñado de millas, pero el viento del norte, las olas, las bajas temperaturas y el hecho de que sean botes casi para el desguace multiplican los riesgos. Algunas personas han muerto incluso por hipotermia sin necesidad de haber naufragado, según los testimonios recogidos de dos organizaciones con equipos de rescate en la isla de Lesbos, Médicos Sin Fronteras (MSF) y ProactivaOpen Arms. «Hoy se han descongelado las tuberías de casa después de tres días. En Navidad llegamos a los

cuatro grados bajo cero y varios días ha nevado a nivel del mar». Así explica Gerard Canals, coordinador de la organización española Proactiva, la situación que se vive. «Nosotros vamos equipados, pero ellos no», añade Canals por teléfono desde Lesbos.

«Hay gente que se moja en la barca, no va preparada, están enfermos o mal alimentados y no lo soportan. Los más débiles son los niños, los enfermos o las personas mayores. En los últimos días han muerto por hipotermia al menos dos personas en una misma jornada. Fue el domingo 24 o el lunes 25».

Varias organizaciones coinciden en que Lesbos, la isla griega que más llegadas recibe, no cuenta con las condi-

ciones mínimas. Es el primero de esos puntos negros de la ruta, según explica Constance Theisen, de MSF. Allí «las condiciones no son aceptables». Las autoridades, además, bloquean o no autorizan con frecuencia el trabajo de MSF para mejorar la acogida de las miles de personas que llegan, según Theisen.

Solo en los 30 primeros días de enero han llegado a través del mar más de 55.000 refugiados y emigrantes, lo que supone unas 30 veces más que en enero del año pasado, y 283 han muerto o desaparecido, según datos de la Organización Internacional para las Migraciones y la agencia de la ONU para los refugiados (Acnur). El año 2015 se ha

cerrado con la llegada de más de un millón, lo que supone el mayor movimiento migratorio en el Viejo Continente desde la Segunda Guerra Mundial, hace siete décadas. Los muertos alcanzaron casi los 4.000. Las cifras de esta crisis migratoria demuestran la «incapacidad» europea de «aportar soluciones coherentes y humanas a las necesidades de personas desesperadas que buscan protección», según un reciente informe de MSF.

Nacionalidades elegidas

A los rigores propios del invierno y las dificultades del viaje se une que, desde finales de 2015, Macedonia, Serbia y Croacia impiden el paso de emigrantes que no sean de Siria, Irak y Afganistán. El 90 por ciento de los llegados en 2015 vinieron de estos tres países. La ONU reconoce que asentar la política en filtros por nacionalidades sin identificar los motivos que llevan a cada persona a salir de su país va contra lo establecido por la Convención de Ginebra de 1951 sobre el Estatuto de los Refugiados. La decisión de estos tres países eleva la «vulnerabilidad de estas personas ante los traficantes y las mafias», añaden desde el Alto Comisionado de la ONU para los Refugiados (Acnur).

Así ocurre en el siguiente punto de esta carrera de obstáculos, que es Idomeni, entre Grecia y Macedonia. La presión policial ha llevado al cierre del campo de acogida de este paso fronterizo. Una gasolinera situada a una veintena de kilómetros se ha conver-

Mientras haya guerra, seguirán los refugiados
Frontex estima que el invierno no parará las llegadas, que no descenderán mientras siga la guerra en Siria

Las llegadas se han multiplicado por treinta
Las más de 55.000 llegadas de enero suponen treinta veces más que en el mismo mes de 2015

AVANCE

Consulte la portada de EL PAÍS, Edición Nacional, del 1 de octubre »

CRISIS DE REFUGIADOS >

Crece el paso de refugiados ante la llegada del invierno

El número de muertos aumenta por el mal tiempo

A. M.

Estambul - 19 OCT 2015 - 12:51 CEST

Decenas de refugiados esperan en la frontera entre Grecia y Macedonia, este domingo. **ROBERT ATANASOVSKI (AFP)**

La costa turca del mar Egeo es traicionera. Su geografía irregular crea bahías y calas de aguas calmas, en apariencia ideales como punto de partida para los botes que llevan a los migrantes y refugiados a las cercanas islas griegas, algunas a menos de 10 kilómetros del continente. Pero son espejismos: en cuanto las barcas salen a mar abierto, las corrientes y el oleaje convierten estas miserables pateras en cascarones de nuez a merced de la voluntad del mar.

El Alto Comisionado de Naciones Unidas para los Refugiados (ACNUR) ha informado sobre un incremento de las llegadas de barcas a las islas griegas desde Turquía durante la última semana, que atribuye a “una mejora temporal del clima, la prisa por adelantarse a la llegada del invierno y el miedo a que se cierren las fronteras europeas”. El otoño ya ha llegado y con él una mayor dificultad de navegar. “Ha comenzado a soplar un fuerte viento y las aguas se han enfriado”, explica por teléfono Ahmet Acar, residente de la ciudad costera de Bodrum y buen conocedor de las rutas migratorias.

Doce afganos y sirios —entre ellos cuatro menores— tratando de llegar a isla de Lesbos; un niño de siete años que viajaba en una embarcación con 110 refugiados en aguas de la isla de Farmakonisi; cinco personas que se dirigían a la isla de Kastellorizo; seis migrantes —de ellos cuatro niños— en ruta hacia la isla de Kalymnos, han sido los últimos muertos, este fin de semana, de la larga lista de naufragios en lo que va de año.

La enorme distancia entre los lugares donde se han producido dichas tragedias indica también la gran flexibilidad de las rutas. “Los traficantes son tan móviles como los refugiados, en cuanto se incrementa la vigilancia en un punto, inmediatamente cambian la ruta”, explica Acar: “Y los refugiados, pese a la vigilancia y a que las condiciones meteorológicas han empeorado, siguen empeñados en cruzar a Europa. O cruzamos o morimos”, dicen.

Ha habido intentos de llegar a Europa por puntos más seguros, es decir, por la frontera terrestre que separa a Turquía de estados Schengen como Grecia y Bulgaria. Pero ambos países han incrementado su vigilancia y han construido vallas para dificultar la llegada de los refugiados. El viernes, un afgano murió tras recibir un disparo de la policía búlgara —por accidente, según la versión del Gobierno de Sofía— tras cruzar ilegalmente la frontera. En septiembre, más de 2.000 sirios se desplazaron hacia la ciudad turca de Edirne —fronteriza con Grecia y Bulgaria— para exigir que se les garantizase un “paso seguro” a territorio comunitario, pero las autoridades de Ankara los obligaron a regresar al interior de Turquía, en un aparente adelanto del pacto con Bruselas para controlar la inmigración.

